

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Кіраўнік дзяржавы падпісаў указы аб прысуджэнні прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" і спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года.

С. 2 — 5

Праваслаўным хрысціянам Беларусі Дарагія суайчыннікі!

Віншую вас з Ражджаством Хрыстовым.

Мінаюць тысячагоддзі, але вялікая ўрачыстасць святой ночы, як і раней, прыносіць радасць мільёнам людзей, аб'ядноўвае іх вакол высокіх і высакародных мэт. Віфлеемская зорка асвятляе шлях для міласэрнасці і дабрыні, любові і надзей на будучыню, у якой пануюць узаемаразуменне і дабрабыт.

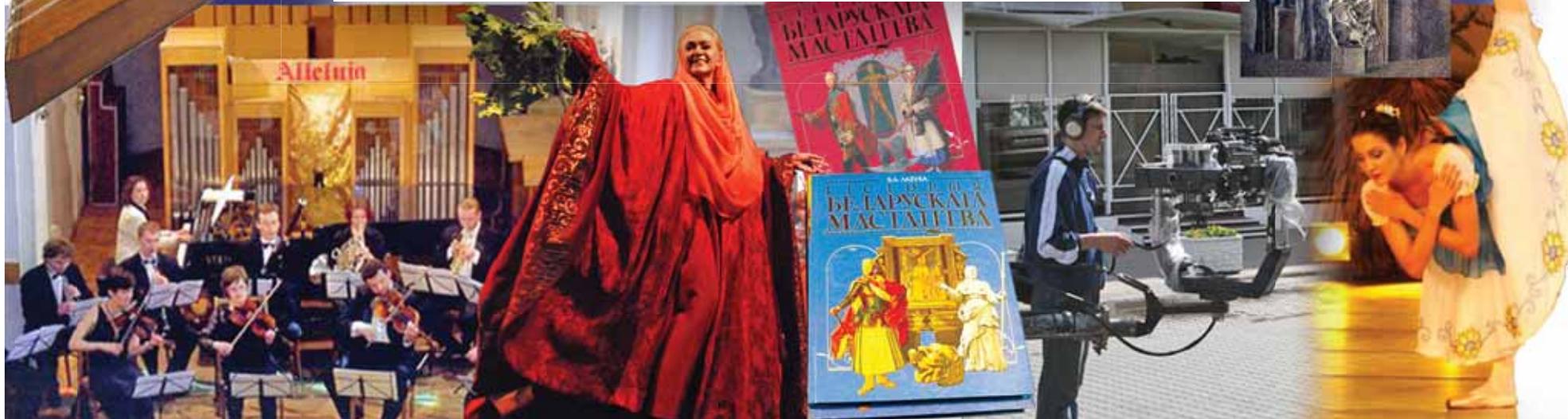
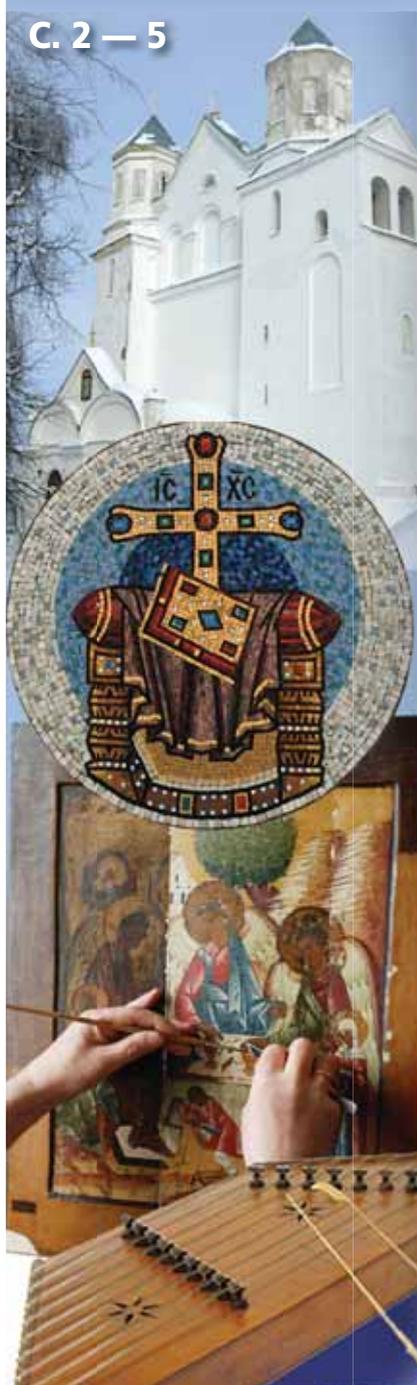
Ражджаство — дамашняе свята, якое сустракаюць сярод родных і блізкіх, акружаныя іх пяшчотай і клопамат. Беражлівае захаванне яго традыцый працягвае нябачную сувязь пакаленняў.

Няхай гэтыя светлыя дні напаўняюць нас чыстымі думкамі і натхняюць на праведныя ўчынкі, дораць цеплыню і добры настрой, азараюць верай і ўмацоўваюць духоўныя і маральныя асновы. Няхай дастатак, давер і згода будуць у кожнай сям'і.

Шчыра зычу вам здароўя, шчасця, міру і поспехаў ва ўсіх справах.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА
7 студзеня 2012 года

Са светлым святам Ражджаства!

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 5 ад 5 студзеня 2012 г.

Аб прысуджэнні прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» 2011 года

Разгледзеўшы прадстаўленні Міністэрства культуры і савета фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, узгодненыя з кіраўніцтвам Беларускай Праваслаўнай Царквы, пастанаўляю:

1. За актыўную дзейнасць у гуманітарнай галіне, што садзейнічае захаванню і прымнажэнню нацыянальнага культурнага здабытку, выхаванню ў моладзі любові да Айчыны, умацаванню духоўных каштоўнасцей і мастацка-маральных традыцый, ідэй чалавечасці, дабрачыннасці і міласэрнасці, прысудзіць прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» 2011 года:

архіепіскапу Навагрудскаму і Лідскаму Гурыю (Апальку Мікалаю Пятровічу), кіраўніку мясцовага рэлігійнага аб'яднання «Навагрудская епархія Беларускай Праваслаўнай Царквы», — за значны асабісты ўклад у духоўнае адраджэнне Беларусі, выдавецкую, духоўна-асветніцкую дзейнасць і дабрачынную працу;

аўтарскаму калектыву грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз мастакоў» у складзе мастакоў Бышнёва Сяргея Іванавіча, Сушы Аляксандра Сямёнавіча, Чайкі Валерыя Паўлавіча — за цыкл мазаік капліцы ў гонар іконы «Знаменне Прасвятой Багародзіцы» Мемарыяльнага комплексу па ўвекавечанні памяці ахвяр Першай сусветнай вайны на месцы Мінскіх брацкіх могілак 1914 — 1918 гадоў;

аўтарскаму калектыву закрытага акцыянернага таварыства «Другі нацыянальны тэлеканал» у складзе Бандарэнкі Вячаслава Васільевіча, вядучага праграмы дырэкцыі інфармацыйнага вясчання, Баранова Ільі Мікалаевіча, рэжысёра

тэлебачання дырэкцыі спецыяльных праектаў, Рабкова Канстанціна Іванавіча, тэлеаператара аддзела тэлеаператараў Дырэкцыі інфармацыйнага вясчання, — за стварэнне тэлевізійнага праекта «Гарады-героі»;

бацькам-выхавальнікам Нясвіжскага дзіцячага дома сямейнага тыпу аддзела адукацыі Нясвіжскага райвыканкама Мінскай вобласці Бушмакінай Галіне Леанідаўне і Бушмакіну Ігару Вітальевічу — за шматгадовую плённую працу па выхаванні дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў;

калектыву аддзялення ранняга ўмяшання дзяржаўнай установы аховы здароўя «Гомельская цэнтральная гарадская дзіцячая паліклініка» — за значны ўклад у развіццё сістэмы ранняй дыягностыкі і карэкцыі псіхаматэрыяльных, нейрасенсорных і матарных парушэнняў у дзяцей, укараненне сучасных тэхналогій, якія дазваляюць знізіць інваліднасць у дзяцей і палепшыць іх сацыяльную адаптацыю.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне» 2011 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.ЛУКАШЭНКА

5 студзеня 2012 г.

г. Мінск.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 6 ад 5 студзеня 2012 г.

Аб прысуджэнні спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года

Разгледзеўшы прадстаўленні Міністэрства культуры і савета фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, пастанаўляю:

1. За выдатныя дасягненні ў галіне мастацтвазнаўства, выяўленчага, музычнага і тэатральнага мастацтва, аматарскай мастацкай творчасці, музейнай справы, навучання і выхавання творчай моладзі, якія атрымалі грамадскае прызнанне, прысудзіць спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года:

Алейнік Кацярыне Васільеўне, артыстцы балета (салістцы) — вядучаму майстру сцэны дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы «Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь», — за значны ўклад у развіццё сучаснага харэаграфічнага мастацтва, стварэнне яркіх сцэнічных вобразаў у балетных спектаклях тэатральнага сезона 2010/2011 года;

ансамблю салістаў «Класік-Авангард» установы «Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія» — за шматгадовую плённую працу па прапагандзе музычнага мастацтва Беларусі, стварэнне канцэртных праграм на музыку айчынных кампазітараў розных часоў;

Гладкову Яўгенію Пятровічу, загадчыку кафедры струнных народных шчыпкава-ударных інструментаў установы адукацыі «Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі», прафесару, народнаму артысту Беларусі, — за выдатныя дасягненні ў галіне навучання і выхавання творчай моладзі, падрыхтоўку лаўрэатаў міжнародных конкурсаў;

Заслужанаму аматарскаму калектыву Рэспублікі Беларусь «Харэаграфічны ансамбль «Зорка» дзяржаўнай установы «Цэнтр культуры «Віцебск» — за значны ўклад у эстэтычнае выхаванне дзяцей і падлеткаў, актыўны ўдзел у культурным жыцці Рэспублікі Беларусь і міжнародных творчых праектах;

калектыву дзяржаўнай гісторыка-культурнай установы «Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» — за значны ўклад у музейную справу, захаванне і прапаганду гісторыка-культурнай спадчыны,

вялікую працу па развіцці міжнародных культурных сувязей;

Лазуку Барысу Андрэвічу, загадчыку аддзела старажытнабеларускай культуры дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі», — за стварэнне кнігі «Гісторыя сусветнага мастацтва. Ад старажытных часоў па XVI стагоддзе» і «Гісторыя сусветнага мастацтва. XVII — XVIII стагоддзі»;

Масумян Бэле Амікаўне, артыстцы вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы «Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага», народнай артыстцы Беларусі, — за высокае прафесійнае майстэрства і стварэнне высокамастацкіх вобразаў у спектаклях тэатральнага сезона 2010/2011 года;

творчаму калектыву рэстаўратараў установы «Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь» — за правядзенне рэстаўрацыі дзесяці твораў сакральнага жывапісу і ікон Жыровіцкага Свята-Успенскага манастыра, арганізацыю выстаўкі «Адкрыццё святой прыгажосці. Новае жыццё старажытных абразаў»;

Шутаву Генадзію Фёдаравічу, мастаку-графіку, члену грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз мастакоў», заслужанаму дзеячу мастацтваў Рэспублікі Беларусь, — за значны ўклад у развіццё сучаснага выяўленчага мастацтва і стварэнне ўнікальных нацюрмортаў.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату спецыяльных прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.ЛУКАШЭНКА

5 студзеня 2012 г.

г. Мінск.

ПРЭМІЯ «ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ»

Шлях любові на Зямлі

На тэрыторыі Лідчыны, Навагрудчыны і Слонімішчыны размешчаны ўнікальныя дзяржаўныя спадчыныя беларускай зямлі. Сёння многія з іх з'яўляюцца праваслаўнымі храмамі. Разам з тым, на адзначанай тэрыторыі, аб'яднанай у 1992 годзе ў адну епархію, аднаўляюцца і знішчаныя ў розныя часы святыні. Неацэнная роля ў гэтым належыць архіепіскапу Гурыю.

У прыватнасці, намаганнямі архіепіскапа Гурыя адроджаны старажытны Лаўрышаўскі мужчынскі манастыр у вёсцы Гнесічы Навагрудскага раёна. Пры гэтым, стала ўжо добрай традыцыяй штогод па благавенні архіепіскапа ў Навагрудку праводзіць Свята-Елісеіўскія адукацыйныя чытанні, прымеркаваныя да дня памяці заснавальніка старажытнага манастыра — прападобнага Елісея Лаўрышаўскага.

Неацэнная роля архіепіскапа — і ў адкрыцці ў вёсцы Вялікая Кратокта мужчынскага манастыра, стварэння ў Слоніме Свята-Дабравешчанскай жаночай абіцелі, пры якой дзейнічае Духоўнае вучылішча. Акрамя таго, штогод 24 мая па благавенні архіепіскапа ў Навагрудскай епархіі праводзіцца мерапрыемства, прысвечанае Дню славянскага пісьменства. Так, у яго рамках арганізуюцца выстаўкі рэдкай царкоўнай кнігі, праводзіцца духоўна-асветніцкія сустрэчы і гутаркі, Кірыла-Мяфодзіўскія чытанні.

Пад кіраўніцтвам архіепіскапа Навагрудскага вядзе работу па зборы імёнаў падзвіжнікаў камісія па кананізацыі святых Беларускай Праваслаўнай Царквы. Вялікае значэнне Уладыка Гурыі надае выяўленню асоб, якія пацярпелі ў XX стагоддзі ў гады ганенняў на Царкву. На думку архіепіскапа,

сёння надзвычай вялікае значэнне для грамадства маюць подзвігі святых зямлі беларускай.

Па ініцыятыве Уладыкі пры прыходах епархіі былі ўтвораны праваслаўныя сястрынствы. Іх сёння — 54. Спрыяюць пашырэнню любові ды міласэрнасці і створаных на тэрыторыі епархіі духоўна-асветніцкія цэнтры, у тым ліку ў мінулым годзе — у Ашмянскім і Карэліцкім раёнах.

Варта адзначыць, што істотную ролю ў справе выхавання новага пакалення адыграла актыўная пазіцыя архіепіскапа Гурыя. Так, з благавення кіруючага архірэя ў епархіі быў створаны аддзел па справах моладзі. Разам з тым, на падставе заключанага пагаднення аб супрацоўніцтве паміж дзяржавай і Праваслаўнай Царквой у рамках дзеючага заканадаўства пад кіраўніцтвам архіепіскапа Навагрудскага праводзіцца духоўна-асветніцкая праца ў дашкольных, сярэдніх і сярэдняспецыяльных навучальных установах, а таксама ў нядзельных школах пры прыходах епархіі.

Кастусь АНТАНОВІЧ

ПРЭМІЯ «ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ»

Колеры, бы смарагды

Як вядома, яшчэ 14 жніўня 2011 года ў Мінску адбылося ўрачыстае асвячэнне капліцы ў гонар іконы Божай Маці «Знаменне» на Брацкіх могілках часоў Першай сусветнай вайны.

Спрадвеку гэты вобраз нябеснай заступніцы шануецца ў нашай Айчыне як сімвал захавальніцы «всех городов, предградов и весей» ад розных варожых ваенных нашэсцяў, як сімвал абароны мірных людзей. Перад гэтай іконай нашы продкі маліліся напярэдадні перамаганосных бітваў.

І гэты мемарыял, створаны па рашэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, па-сапраўднаму стаў сімвалам духоўнага пераўтварэння грамадства і свяшчэннай памяці пра тых, хто склаў сваю гала-

ву ў баях за Радзіму. Акрамя гарадскіх улад, архітэктараў, будаўнікоў, гісторыкаў — стваральнікаў помніка, вялікі ўнёсак у мазаічнае афармленне інтэр'ера капліцы зрабілі і беларускія мастакі-манументалісты Сяргей Бышнёў, Аляксей Суша і Валерыя Чайка. Іх мазаічны цыкл уключае наступныя работы: «Маці Божая «Знаменне», «Этымасія з серафімамі, якія маюць быць», «Архангел Міхаіл», «Спас Нерукачынны» на ўбрусе», «Архангел Гаўрыіл» і ў купале — арнаментальная кампазіцыя. Усе гэтыя творы выкананы на найвышэйшым прафесійным узроўні. Кампазіцыйна-цэласныя, гарманічныя колеры, ідэальна «ўкампанаваныя» ў інтэр'ер капліцы, сваім духоўным зместам яны ўзвышаюць і ачышчаюць душу чалавека.

Тут прадстаўлены традыцыйныя для праваслаўнага мастацтва вобразы, што цалкам адпавядаюць кананічным нормам. Дакладная выверанасць выяўленча-выразных элементаў і натхнёнасць формы цудоўна адлюстроўваюць духоўнае светаадчуванне аўтараў. Ім уласцівыя гарманічнае спалучэнне глыбіні зместу святых праваслаўных вобразаў і эмацыйных выразных сродкаў, зграбнасць прапорцый і гнуткасць контураў, суразмернасць руху і спакою, рацыянальны аналіз асаблівасці матэрыялу — смальты — і логіка функцыянальнага прызначэння. Колеры гучаць моцна, як смарагды, ззяюць надзвычайным бляскам, выяўляючы не недаўгавечнае харавство, а ўнутраную духоўную сутнасць...

Б.К.

Год 2012-ы названы годам кнігі

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь 30 снежня 2011-га падпісаў
Указ № 618 «Аб абвешчэнні 2012 года годам кнігі».

Паводле паведамлення Прэс-службы Кіраўніка дзяржавы, такое рашэнне прынята ў мэтах павышэння ролі кнігі і чытання ў сучасным грамадстве, выхавання ў маладога пакалення любові да мастацкага слова, развіцця айчыннай літаратуры, забеспячэння дзяржаўнай падтрымкі нацыянальнага кнігавыдання.

Абвешчэнне ў Беларусі года кнігі з'яўляецца пераканаўчым сведчаннем таго, што пытанні захавання духоўнасці грамадства, развіцця беларускай літаратуры і культуры — прадмет асабага клопату дзяржавы, адзначэння ў паведамленні Прэс-службы Прэзідэнта краіны.

ПРЭМІЯ "ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ"

"Рэжысура" сям'і

За 20 гадоў існавання Дзіцячага дома сямейнага тыпу аддзела адукацыі Нясвіжскага райвыканкама Мінскай вобласці Галіна Леанідаўна і Ігар Вітальевіч Бушмакіны выхавалі адзінаццаць дзяцей. А пачыналася ўсё ў далёкім 1988-м, калі ў Арменіі адбыўся жаклівы землятрус...

— Нам з мужам дапамагае тое, што мы маем спецыяльную адукацыю, — кажа Галіна Бушмакіна. — Ён — фельчар, а я, акрамя таго, што з'яўляюся па адукацыі псіхалагам і працую ў Нясвіжскім раённым тэрытарыяльным цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, яшчэ маю дадатковую спецыяльнасць — "рэжысёр". Гэта дазваляе мне заўсёды ставіцца да дзяцей з увагай і цярыненнем, арганізоўваць іх і прыву-

Сям'я Бушмакіных у гасцях у Дзеда Мароза.

— Як вядома, тады быў цалкам разбураны горад Спітак, тысячы чалавек загінулі, а яшчэ больш засталіся без жылля, — распавяла Галіна Бушмакіна. — І мы вырашылі ўзяць на выхаванне дзетак з Арменіі. Але, як нам, падзякаваўшы, адказалі, Арменія сваіх дзяцей выхавала сама, нягледзячы ні на што...

Ды запал Бушмакіных не згас. Яны звярнуліся ў мясцовы дзіцячы дом з той жа прапановай, і ўзялі на выхаванне двух маленькіх дзетак. А 26 кастрычніка 1991 года быў створаны дзіцячы Дом сямейнага тыпу аддзела адукацыі Нясвіжскага райвыканкама, дзе на пасадах бацькоў-выхавальнікаў распачалі сваю працу Ігар Вітальевіч і Галіна Леанідаўна.

чаць да самастойнай дзейнасці. А таксама — прымаць іх такімі, якія яны ёсць...

Дарэчы, некаторыя з выхаванцаў Бушмакіных звязалі свой лёс са сферай культуры. Напрыклад, дзве дзяўчыны — Святлана Еўтух і Алена Барысава — з'яўляюцца на сёння выкладчыкамі мясцовай дзіцячай школы мастацтваў. Святлана навучае дзяцей граць на скрыпцы, а Алена — маляваць.

Ды і сёння ў сям'і Бушмакіных выхоўваецца яшчэ пяцёра прыёмных дзяцей. Выгадаваць з іх годных людзей і дапамагчы ім у выбары свайго творчага і працоўнага шляху — вось задача для Ігара Вітальевіча і Галіны Леанідаўны. І яны з ёй, безумоўна, спраўляюцца.

Вынікі зробленага — у мінулым годзе і не толькі — сёння падсумоўвае і калектыў аддзялення ранняга ўмяшання Гомельскай цэнтральнай гарадской дзіцячай паліклінікі. Галоўны ўрач установы Уладзімір Пінчук упэўнены, што названае аддзяленне ўнесла значны ўклад у развіццё сістэмы ранняй дыягностыкі і карэкцыі псіхамаўленчых, нейрасэнсарных і маторных парушэнняў, выяўленых у дзяцей яшчэ пад час цяжарнасці іх маці і родаў.

Па словах Уладзіміра Пінчука, менавіта ўкараненне сучасных тэхналогій дазваляе знізіць дзіцячую інваліднасць і палепшыць сацыяльную адаптацыю хворых. Аддзяленне трымае пад кантролем не толькі горад, бо з'яўляецца, па сутнасці, арганізацыйна-метадычным цэнтрам абласнога ўзроўня.

Словам, аддзяленне, што існуе з 2001 года, — адна з вядучых структур паліклінікі. І ўсё час загадвае ім знаны спецыяліст Галіна Шаўко. Пра сваю высакародную справу яна гатова распавядаць бясконца. І за кожным ейным словам добра заўважныя канкрэтныя ўчынкі. Штодня дзецям і іх бацькам дапамагаюць больш за 20 супрацоўнікаў аддзялення: гэта высокакваліфікаваныя дыягносты, лагапеды, псіхалагі, кансультанты. Іх неаспрэчная заслуга ў тым, што з 2009 па 2011 гады кансультатыва-дыягнастычнаю і карэк-

ПРЭМІЯ "ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ"

Складнікі здароўя

цыйна-рэабілітацыйную дапамогу атрымала амаль 90 тысяч дзяцей.

У аддзялення, як распавядае яго загадчык, — некалькі асноўных кірункаў дзейнасці. Пастаянна дыягнастуюцца дзеці з паталогіямі, у тым ліку і генетычнымі. Робіцца ўсё магчымае для карэкцыі парушэнняў у моўнай, рухальнай, псіхалагічных сферах. Штодзённая ўвага надаецца не толькі дзецям, але і іхнім бацькам. Без спрактыкаванасці і дасведчанасці апошніх іншым разам проста немагчыма перамагчы дзіцячую хваробу. Урачы і бацькі — саюзнікі ў змаганні за сыноў і дачок.

— Здароўе фарміруецца не толькі з дапамогай сучасных лекаў і

апаратуры, — упэўнена Галіна Шаўко. — Кожнаму з нас неабходна імкнуцца быць фізічна здаровымі на, так бы мовіць, духоўным узроўні і перадаваць гэтакім імкненне сваім дзецям...

У аддзялення ранняга ўмяшання — пастаянныя кантакты і з мясцовым аддзелам культуры. Дзеці наведваюць самыя розныя гурткі, спрабуюць творчыя сілы ў самых розных відах мастацтва. І ў гэтым — таксама залог іх будучага здароўя.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ
На здымку: калектыў аддзялення ранняга ўмяшання Гомельскай цэнтральнай гарадской дзіцячай паліклінікі.

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Паспець усё!

Новы год салістка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, лаўрэат міжнародных конкурсаў Кацярына АЛЕЙНІК сустрэла на гастролях. Спачатку была Грэцыя, куды яна ездзіла танцаваць Кітры з трупай Гедымінаса Таранды. Потым — Германія, дзе танцоўшчыца далучылася да нашай трупы, якая выехала туды з "Лебядзіным возерам" і "Шаўкунком". Так што размаўляць нам давалося і па тэлефоне, і праз Інтэрнэт.

ным балете, а 27 лістапада — Жызэль. Пра такое можна толькі марыць!

— Пры гэтым вы застаняцеся адной з самых прызнаных у свеце Кітры: з гэтай партыяй, якую вы выконваеце яшчэ з харэаграфічнага каледжа, вас запрашаюць у лепшыя тэатры. Такія паездкі былі і сёлета. Але як вы ўсё паспяваеце?

— Мне так хочацца ўсё паспець! І ахапіць не толькі балет, але і іншыя віды мастацтва. Усё гэта пакуль толькі мары, але... Хочацца і ў драматычным тэатры сябе паспрабаваць, і, можа, у кіно зняцца. І нават "прымерыць" на сябе працу фотамадэлі.

— А гэта не будзе "збратай" балету?

— Мне ўсё цікава! Я з нецярыплівацю чакаю новых прэм'ер у нашым тэатры: спачатку будзе новая "Жызэль" у пастаноўцы Мікіты Далгушына, а ў маі — "Анюта" з харэаграфіяй Уладзіміра Васільева. Але артыст балета, як і ўсялякі творца, павінен быць адкрыты свету. У тым ліку свету мастацтва — папраўдзе бясконцаму, які немагчыма спасцігнуць раз і назаўсёды, а тым больш — адразу і да канца. Але ж паспрабаваць — трэба! Чым больш рознабаковымі будуць прыхільнасці артыста, тым больш цікавым ён будзе для публікі. Бо ў танцы, як і ў музыцы, і ў жывапісе, адлюстроўваецца ўсё, чым чалавек жыве і дышае.

Н.Б.

ПРЭМІЯ "ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ"

Знайсці "залатую сярэдзіну"

Заслужаны артыст Беларусі Ігар Сігоў пад час здымак у гэтым тэлевізійным праекце прызнаўся, што падобных "выпрабаванняў" ён не забудзе доўга. "Даводзіцца знаходзіцца ў акапах, будаваць снежныя сховішчы, плаваць у вадзе, падпальваць розныя прадметы, лазіць па катакомбах..." — адзначаў ён. І дадаў: "Усё гэта хоць і складана часам, але вельмі захапляльна!" Вядома, гаворка — пра 13-серыйны дакументальна-мастацкі праект "Гарады-героі" тэлеканала "АНТ", які стаўся своеасаблівым крокам наперад для беларускага тэлебачання ў стварэнні гістарычнага тэлекіно. Над дакументальна-мастацкім цыклам працавала цэлая каманда прафесіяналаў, але рэжысёру Ільі Баранаву ды аператару Канстанціну Рабкову прыйшлося бадаць, цяжэй за ўсіх: сабраць усе складнікі ў адно цэлае і годна ажыццявіць добрыя ідэі сцэнарыста Вячаслава Бандарэнкі.

— "Гарады-героі" — першы вопыт у жанры, якому і не адразу далі вызначэнне, — распавёў пра падрабязнасці тэлевізійнай "кухні" рэжысёр тэлебачання спецыяльных праектаў Ілья БАРАНАЎ. — На першы погляд, гэта дакументальны серыял, з добрай графікай, з цікавымі вядучымі. Згоду на ўдзел у "Гарадах..." далі такія вядомыя акцёры, як Уладзімір

Гасцюхін, Ігар Сігоў. Пагадзіцеся, гэта вялікая ўдача. Наша здымачная група пабывала ва ўсіх гарадах-героях. З іншага боку, у праекце прысутнічаюць пастанавачныя эпізоды, дзе падзеі разглядаюцца з мастацкага пункта гледжання. І серыял ператвараецца ў дакументальна-пастанавачны фільм.

— Што было самым складаным пад час рэалізацыі праекта?

— Самым складаным было — знайсці залатую сярэдзіну паміж сухімі фактамі, што даюць разнастайныя даведнікі, і эмоцыямі ветэранаў, відавочцаў, якіх, на жаль, становіцца з кожным годам усё менш... Напрыклад, адзін з ветэранаў, абаронцаў Севастопалю, узгадваў, што яго атрад адбіваў нямецкую танкавую атаку, якая налічвала каля пяцісот "Тыграў". Вядома, столькі бранятэхнікі на тым участку фронту быць не магло, але самае галоўнае — чалавек змагаўся, не ўцякаў, не хаваўся, ваяваў на смерць. Мне падаецца, для перадачы эмацыйнага стану чалавека, які знаходзіўся ў баі, не так важна колькі там было гармат, самалётаў...

Складаная была і серыя пра Ленінград. Вельмі перажывалі, ці атрымаецца перадаць стан блакады. Дзякуй усім гэтым людзям за іх адкрытыя, часам вельмі цяжкія ўспаміны, бо часта яны былі звязаны са смерцю блізкіх...

— У цэлым, наколькі цяжка рэканструяваць гістарычныя падзеі?

— Рэканструкцыю гістарычных падзей можна параўнаць, напэўна, з працай майстроў-рэстаўратараў, што аднаўляюць каштоўнасці мінулага. І калі пэўны фрагмент беззваротна страчаны, яны мусяць вырашыць, якім жа ён быў. На жаль, многія з нас ведаюць толькі агульнавядомыя факты, што не перадаюць усіх жахаў вайны. Мы ж шчыра імкнуліся даследаваць "падводную частку айсберга", каб адказаць на пытанне: "За што гарады атрымлівалі статус герояў?"

Д.А.
На здымку: Ілья Баранав і Канстанцін Рабкоў пад час здымак у Кіеве.

У 2011-м ансамблю салістаў "Класік-Авангард" пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Уладзіміра Байдава споўнілася 20 гадоў. Але збег творчых падзей, што прыпаў на гэты час, быў звязаны не толькі з юбілеем.

— 3 кожным годам мы рыхтуем усё больш праграм, — распавёў Уладзімір БАЙДАЎ. — Увогуле ж за гады існавання калектыву не засталася, бадай, ніводнага беларускага кампазітара, чые творы для нашага ансамбля мы не выканалі б. Шмат прэм'ер было і сёлета. Адзін з твораў, напісаны да юбілею ансамбля, так і называўся: "Класік-Авангард-сімфонія".

— Вы маеце на ўвазе чатырох-часткавую партытуру Дзмітрыя Лыбіна, у якой усім вядомыя беларускія цытаты надзвычай арыгінальна ўплецены ў стыльвую атмосферу венскага класіцызму. Дарэчы, свае творы вам прысвячаюць і замежныя аўтары...

— Так знакаміты польскі кампазітар Ежы Карновіч — старшыня Саюза кампазітараў Польшчы, адзін з арганізатараў і рупліўцаў Міжнароднага фестывалю сучаснай музыкі "Варшаўская восень" — прысвяціў "Класік-Авангарду" свае "Сцэны па Булгакаву". Такое прызнанне з боку творцаў для нас вельмі прыемнае.

— Шмат звяртаецца вы і да старадаўняй беларускай музыкі...

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Больш няма ва ўсім свеце

Народны артыст Беларусі, прафесар Яўген ГЛАДКОЎ даўно ўжо прызнаны "галоўным цымбалістам" усёй краіны. Славуты выканаўца, які і сёння не цураецца сцэны, ён выхаваў ледзь не ўсіх сучасных беларускіх цымбалістаў. Сярод іх — не толькі ягоныя вучні, але і вучні яго вучняў ужо ў некалькіх пакаленнях. 2011-ты быў для яго асабліва насычаным.

— Пяць міжнародных перамог толькі за адзін год, — кажа Яўген Пятровіч, — гэта, пагадзіцеся, не так і мала. Цяперашняя пляцкурніца Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Надзея Каракулька прывезла адразу дзве ўзнагароды. У красавіку на Міжнародным конкурсе ў Харкаве яна заняла другое месца, а ў чэрвені ў Італіі — першае. Але на Варанцова з трэцяга курса спачатку атрымала Першую прэмію ў Кішынёве, потым — у Маскве. А яе аднакурсніца Ганна Пархомава там жа, на Міжнародным конкурсе імя Веры Гарадоўскай у Маскве, стала лаўрэатам Другой ступені.

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Класікам ад "...Авангарда"

— У нас існуюць ужо шматгадовыя цыклы. Да прыкладу — "Вяртанне на Радзіму", прысвечаны творчасці Станіслава Манюшкі. Яшчэ адзін цыкл — гэта "Музыка Літвы і Кароны". А ў нашым новым цыкле "Сувенір ад Мэастра" мы выконваем самыя віртуозныя творы, якія адлюстроўваюць узровень выканальніцкай музычнай культуры таго ці іншага перыяду.

— Летась вы, здаецца, упершыню звярнуліся да яўрэйскай музыкі.

— Асобныя творы яўрэйскіх кампазітараў мы ігралі і раней. А ў 2011-м склалі асобную праграму. Гучалі там

і творы прызнанага кампазітара Беларусі Эдзі Тырманд, і вельмі цікавы твор "Менуэт для Мянухіна". Дарэчы, не ўсе, мабыць, ведаюць, што бацька сусветна знакамітага скрыпача Іегудзі Мянухіна быў родам з Гомеля.

— Сапраўды, ваш ансамбль, адпаведна сваёй назве, выконвае музыку ўсіх кірункаў і стыляў. Яшчэ адным з найбольш перспектывных напрамкаў, у якім вы плённа працуеце, я назвала б ідэю сінтэзу мастацтваў...

— Прэм'ера чарговай такой праграмы адбудзецца 17 лютага і будзе прысвечана Мікалаю Рэрыху.

туемся. Увесну пройдзе і наш Рэспубліканскі конкурс імя Іосіфа Жыновіча — у Лідзе і Брэсце, па розных узроставых катэгорыях. Ён для мяне асабліва дарагі, бо ў далёкім 1961-м я стаў яго першым лаўрэатам. Трэба, лічу, аднаўляць і такі ж Міжнародны конкурс у Мінску, які прайшоў у нас толькі двойчы.

— Новыя творы, прысвечаныя вам, прагучалі і на 45-годдзі студэнцкага ансамбля "Лілея" ў сталічнай філармоніі, і на вашым юбілейным канцэрце ў Акадэміі музыкі...

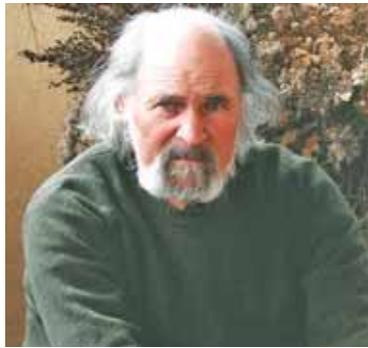
— Усё было вельмі ўрачыста. На навуковым савеце віншаванне Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі зачытаў міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка. На канцэрце ж да майго 75-годдзя былі музычныя падарункі ад вучняў і калег, прагучала і некалькі беларускіх прэм'ер.

— У Новы год за што ўзнімалі бакал?

— Найперш — за беларускія цымбалы: хвалюе, каб гэты ўнікальны ў свеце інструмент не стаў "вымерлым". Бо калі ў краіне няма яго вытворчасці (асобныя прыватныя майстры не змогуць закрыць гэты прагал), дык хутка нашым зорным выканаўцам не будзе на чым граць. Гэтую праблему неаднойчы ўзнімала і Міністэрства культуры, і ваша газета, але вырашаць яе трэба на самым высокім дзяржаўным узроўні.

Н.Б.

Фота Юрыя ІВАНОВА

днай гармоніі. Менавіта гармонія і рытм робяць работу блізкай да музыкі, якую я вельмі люблю, і нават працую пад класіку або царкоўныя песняспевы. Стары Рэмбрант казаў, што не хацеў бы паміраць, бо толькі цяпер, у старасці, пачаў нешта разумець у жывапісе. І я, прапрацаваўшы ў акварэлі больш за 50 гадоў, стаў таксама сее-тое кеміць у гэтым складаным мастацтве. У наш час, калі знікае прывабнасць маральнасці, хачу спадзявацца, што мае нацюрморты нясуць адчуванне цеплыні і дабрыні, якія так патрэбны сённяшняму грамадству...

Б.К.

"Творчыя і добрасумленныя "Зорка"ўцы"

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

Кіраўніка Заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь "Харэаграфічны ансамбль "Зорка" Наталлю ЧАРНЮК карэспандэнт "К" заспеў на рэпетыцыі. "Акурат зараз рыхтуем да выступлення на канцэрце ў Палацы Рэспублікі", — прызналася яна.

— Якое дасягненне "Зорка" лічыць самым значным за мінулы год?

— Дасягненне, лічу, — гэта ўнутраны стан калектыву: наколькі ўсё ў ім добра, у радасці, любові, наколькі дзеячам хочацца займацца. Заўжды кажу дзеткам: перш за ўсё — гэта пачуццё адказнасці перад сцэнай. Колькі б гледачоў на канцэрт ні прыйшло — ці сем тысяч у Летні амфітэатр, ці 20 чалавек у маленькую залу, — належыць працаваць з аднолькава моцнай аддачай. І такі падыход мае свае вынікі. Бачу: ці гэта Міжнарод-

— Магчыма, "зоркаўцы" — гэта ўжо не проста калектыву, а пэўны лад жыцця?..

— Вы маеце рацыю. Справа ў тым, што ў нашага калектыву, якому сёлета, дарэчы, споўніцца 50 гадоў, існуе даўняя традыцыя: перш чым нашы пачаткоўцы стануць паўнаватаснымі ўдзельнікамі ансамбля, яны мусяць займацца цягам трох гадоў у падрыхтоўчай групе. За гэты тэрмін кожны здольны разабрацца, куды ён трапіў: гэта не тры месяцы, калі зразумець, чым займаешся, на маю думку, да канца не магчыма, а тры гады, тэрмін — дастатковы. Дарэчы, летась у нас адбыўся справядачны канцэрт-прысвячэнне нашых пачаткоўцаў, і мы прынялі да сябе новае пакаленне, якое ўжо мае належнае стаўленне да танца. "Зорка" — гэта, сапраўды, ужо цэлы рух, які ведаюць па ўсёй рэспубліцы, які паважаюць. Можна сказаць, "зоркаўцы" — такі

Запальвае «Зорка».

ны дзіцячы фестываль у Італіі, на якім мы заваявалі Гран-пры, ці ўдзел у значных прадстаўленнях — дзеці атрымліваюць аднолькавае задавальненне. Такім чынам, можна сказаць, што ансамбль — у добрай форме і цудоўным настроі!..

Не стаў выключэннем і мінулы год. Мы шмат выступалі: гэта і ўдзел у "Славянскім базары ў Віцебску", і ў іншых канцэртных праграмах ды прадстаўленнях. На тым жа "Славянскім..." дзеткі паказалі 19 нумароў: і на дзіцячым конкурсе, і на вялікай сцэне, і на малых пляцоўках. І ніводнага старога нумара! Не трэба, увогуле, далёка хадзіць — згадайма тыя ж навагоднія пастаноўкі: 21 спектакль! У кожным з іх — па чатыры нумары. Дзеці працавалі штодня, і, нягледзячы на такую "недзіцячую" нагрукку, увесь час імкнуліся данесці сваё майстэрства і добры настрой да публікі. Ці ж гэта не доказ сапраўднага захаплення творчасцю?

творчы і добрасумленны народ, што прайшоў агонь, вяду і медныя трубы.

— Якія мэты і задачы ставіць сабе "Зорка" ў 2012-м?

— Першая задача для нас у бягучым годзе — пацвярдзенне звання Заслужанага аматарскага калектыву. Па вяртанні ў Віцебск адразу пачынаем рыхтаваць моцную творчую праграму, каб паказаць шануюнай камісіі, што ўсе нашы міжнародныя ўзнагароды — зусім не выпадковасць. Далей — цяжка загадаць, але плануем паехаць на Фестываль дзіцячай творчасці ў Іспанію. Існуюць, вядома, значныя фінансавыя цяжкасці, бо дарогу вымушаны будзем аплачваць самі, аднак хацелася б ажыццявіць выступленне на іспанскім форуме. Увогуле, яшчэ ніхто пра гэтую паездку не ведае, і я нават баюся ўявіць, што здарыцца, калі дзеці працягаюць пра тыя планы ў вашай газеце: колькі будзе радасці! І як бы іх тут не падвесці...

Д.А.

СПЕЦЫЯЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА

"Як стары Рэмбрант..."

Генадзь ШУТАЎ — мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь зазначае: "Шчыра кажучы, я — мастак "старадаўняга" жанру — нацюрморца, які існуе ў свеце стагоддзямі".

— Многія мастакі розных краін і эпох дасягнулі ў гэтым выдатных вынікаў, пераўзыхілі іх у наш час не так і проста, — працягвае ён. — Але я намагаюся ў акварэльных нацюрморцах выявіць не толькі ўласнае светаўспрыманне, сваё бачанне свету прадметаў, што непасрэдна звязаны з жыццём і побытам чалавека, — я хачу праз "музыку" і "цішыню" гэтых прадметаў раскрыць чалавечую душу... Я не

фантасц, бо больш залежу ад мінулых шчыны, чым ад будучыні. Мяне цікавяць людзі і рэчы, якія пражылі вялікае чалавечае і «прадметнае» жыццё, пакрывае пацінай часу. Я — рабочы ў мастацтве, бо працую кожны дзень — і ў выхадныя, і ў святы. Жыву ў такім стане, дзе жыццё і творчасць непадзельныя. Для мяне творчасць — гэта жыццё, а жыццё — творчасць. Паўтаруся, мая галоўная тэма — Чалавек, Прадмет, Час: іх узаемадзеянне, іх мірнае, любоўнае, альбо варожае існаванне. Гэта, на мой погляд, сур'ёзнае філасофскае пытанне. Падкрэсліваю, што знайсці ўзаемасувязь паміж прадметамі ў нацюрморце так сама важна, як у пейзажы — паміж небам і зямлёй. Гэта не простыя задачы, але іх вырашэнне прыводзіць да сапраў-

Для народнай артысткі Беларусі Бэлы МАСУМЯН, па яе прызнанні, тэатр пачаўся не з вешалкі. Адлік варты браць ад дзяцінства, ад вялізнай бацькоўскай бібліятэкі, ад нейтаймоўнага жадання чуць і бачыць, а яшчэ дакладней — адчуваць і даследаваць пакуль нязведаныя жыццё і свет. Менавіта з гэтай нязведанасці і вырасла памкненне дапрыдумваць тое, чаго не хапала ў кніжных гісторыях і ілюстрацыях. І менавіта працягам такога дапрыдумвання стаў шлях да акцёрскага майстэрства.

**СПЕЦЫАЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ
КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА**

Ёсць кантакт! Музейны!

Ці не адным з самых папулярных музеяў нашай краіны летась стаў Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, які здолеў прапанаваць шматлікім айчынным і замежным аматарам культуры цікавыя мастацкія, музычныя, адукацыйныя і турыстычныя праекты.

прыкладу, у Польшчы Гомельскі палацава-паркавы ансамбль прэзентаваў як непазрэдна сам музей, так і адну з выставак, прысвечаную народнай іконе Гомельшчыны. Таксама адбыўся абмен выстаўкамі з калінінградскімі калегамі. Дзякуючы гэтаму гамельчане пазнаёміліся з цікавай калекцыяй бурштыну...

Цягам года ў музеі праходзілі і музычныя вечары з удзелам беларускіх ды замежных выканаўцаў. У прыватнасці, актыўнае жыццё віравала ў музычным салоне палацава-паркавага ансамбля. Адметнасцю ж года стала тое, што ў самім парку адбылося некалькі музычных асамблей.

Варта адзначыць, што Гомельскі палацава-паркавы ансамбль сёлетад адным з першых у краіне ўзяў на ўзбраенне аўдыягіды, створаныя на беларускай, рускай і англійскай мовах, якія, па словах Алега Рыжкова, карыстаюцца вялікай папулярнасцю.

Не менш важная дзейнасць музея па ажыццяўленні праекта апісання прадметаў з выкарыстаннем азбукі для інвалідаў па зроку. Акрамя таго, цягам мінулага года адбылося некалькі заняткаў з дзецьмі,

якія кепска бачаць. У прыватнасці, яны атрымалі магчымасць дакрануцца да арыгінальных карцін, убачыць іх прыгажосць праз дотык.

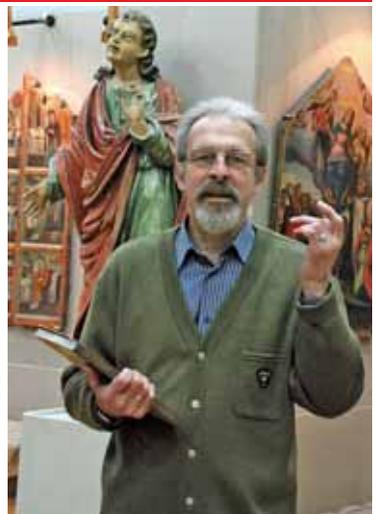
Працягвае развівацца і турыстычны напрамак дзейнасці ўстановы. Яе супрацоўнікамі распрацаваны цікавыя маршруты як па Гомелі ды вобласці, так і міжрэгіянальныя і нават міжнародныя, якія, у тым ліку, звязваюць Гомель з Чарнігавам і Кіевам. Што немалаважна, існуе істотная зацікаўленасць з боку ўкраінскіх турыстаў.

Вялікія планы ў музея і на бягучы год. Як паведаміў Алэг Рыжкоў, установа атрымала запрашэнне на правядзенне доўгатэрміновых маштабных выставак у Расіі, Польшчы, а таксама Францыі.

К.А.

**СПЕЦЫАЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ
КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА**

Сёння на паліцах айчынных кнігарняў — сапраўднае раздолле беларускай і замежнай літаратуры. Можна без асаблівых намаганняў знайсці шыкоўныя фотаальбомы, турыстычныя выданні, мастацкую літаратуру беларускіх кнігавыдаўцоў. У той жа час, пераважная большасць кніг пра замежную архітэктурную і мастацтва "прыехала" да нас з Расіі. Больш за тое: часцей за ўсё гэта — перавыданыя дарэвалюцыйныя і савецкіх аўтараў...

беларускай мове. На яго думку, у падачы матэрыялу на роднай мове сусветная культура выглядае адпаведным чынам. Пры гэтым у даследчыка ўзніклі пэўныя складанасці, паколькі часта нават у айчынных слоўніках і энцыклапедыях пераклад замежных назваў і прозвішчаў ажыццяўляецца не з мовы арыгінала, а праз рускамоўныя аналагі. Разам з тым, Барыс Лазука падкрэсліў, што яго кнігі выйшлі ў рамках Дзяржаўнай праграмы па падтрымцы беларускамоўнай літаратуры пры дапамозе Міністэрства інфармацыі нашай краіны. У выніку, што немалаважна, выданні з'яўляюцца даступнымі па сваім кошце для розных слаёў насельніцтва, у тым ліку для маладога чытача, студэнта, аспіранта.

На зробленым Барыс Андрэевіч спыняцца не збіраецца. Літаральна праз гадзіну пасля нашай размовы даследчык збіраўся наведваць выдавецтва "Беларусь" і вычытаць апошнія старонкі ўжо трэцяга тома "Гісторыі сусветнага

мастацтва", што будзе ўключаць перыяд з XIX да пачатку XX ст. Пры гэтым аб'ём сабранага матэрыялу вымусіў аўтара змясціць у новай кнізе аналіз толькі беларускага і рускага мастацтва, а заходнеўрапейскае — пакінуць на наступную кнігу, якая таксама неўзабаве павінна выйсці з друку.

Да ўсяго, Барыс Лазука перакананы, што айчыннае мастацтва павінна быць годна прадстаўлена і ў замежных кнігарнях. А таму ў планах даследчыка — пераклад і падрыхтоўка да выдання кнігі па гісторыі беларускага мастацтва на англійскай і рускай мовах.

К.А.

Фота Юрыя ІВАНОВА

**СПЕЦЫАЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ДЗЕЯЧАМ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА**

Смелы тэатр — з рызыкай

Цягам творчых пошукаў артыстка Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага сыграла больш за сотню роляў — яркіх і разнапланавых. І праца над кожнай была менавіта даследаваннем чужога жыцця, якое магло стаць і станавілася яе ўласным. Без здольнасці на такую "мімікрыю", пераканана Бэла Масумян, на сцэну і выходзіць не варта.

Яна — выходзіць, і штораз пераконвае: тэатр — тая незразум-

мелая "субстанцыя", дзе любы рух душы можна толькі пражыць, усё ж астатняе — ігра на патрэбу і нападзілы. І прыкладаў таму, на жаль, — процьма. А Масумян не іграе — пражывае: і ў "Пане Кханку", і ў "Ільве зімою", і ў "Пігмаліёне"... Пра гэтыя спектаклі "К" пісала ў свой час, і кожны стаў чарговым доказам высокага прафесійнага майстэрства актрысы.

— Мяркую, беларускаму тэатру не хапае рызык і жадання

быць смелым, — сцвярджае Бэла Масумян. — Тэатр — пастаянна дзеючая даследчая лабараторыя па апрабаванні і новых ідэй, і новых форм. І гаворка тут — не толькі пра сучасную драматургію, але і пра класіку, якая штораз павінна быць сугучнай сённяшняму дню. Няма гэтага — няма і карпатлівага даследавання жыцця...

Яўген РАГІН

Фота Юрыя ІВАНОВА

**СПЕЦЫАЛЬНАЯ ПРЭМІЯ ПРЭЗІДЭНТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ДЗЕЯЧАМ
КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА**

Скальпель, што адкрывае... прыгажосць

Падводзячы вынікі года, загадчык навукова-рэстаўрацыйнага аддзела Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Аркадзь Шпунт прыгадвае перадусім выстаўку "Адкрыццё святой прыгажосці". Прадстаўлены на ёй дзесяць твораў беларускага сакральнага жывапісу былі вернуты рэстаўратарамі літаральна з нябыту.

— Як вядома, насельнікі "Вулея" не былі зможнымі людзьмі, і таму яны выкарыстоўвалі для сваіх карцін досыць танныя матэрыялы. Гэтыя палотны сёння ўжо на ладан дыхаюць, лак на іх пацямнеў... У бліжэйшыя месяцы мы пастараемся давесці іх да ладу. Балазе банк, які выступіў адным з ініцыятараў выстаўкі, нам дапамагае праз набыццё патрэбных інструментаў і рэактываў...

Між тым, 2012-ы — юбілейны і для самога карыфея беларускай рэстаўрацыйнага мастацтва: Аркадзь Шпунт адзначае сваё 65-годдзе.

— Планую выдаць кнігу, — кажа ён. — Я працую ў рэстаўрацыі ўжо больш за сорак гадоў, і за гэты час паспелі назапасіцца сякія-такія думкі. Потым з'явілася звычайка іх занатоўваць, потым яны паціху выліваліся ў эсэ, а потым з іх сфарміравалася і кніга...

Ведаючы глыбіню светлагляду і багацце досведу Аркадзя Самуілавіча, можна меркаваць, што гэтае выданне стане настольнай кнігай для тых, хто захаце асвоіць прафесію не толькі на ўзроўні фармальных навываў. А менавіта аднаўленне ды росквіт нацыянальнай школы рэстаўрацыі, здатнай улічваць пакручастую гістарычную парадыгму айчынай культуры, з'яўляецца галоўнай марай Аркадзя Шпунта.

Ілья СВІРЫН

Фота Юрыя ІВАНОВА

Святочны Баль у Палацы Рэспублікі

Урачыстая цырымонія ўручэння прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" і спецыяльных прэмій Кіраўніка дзяржавы дзеячам культуры і мастацтва пройдзе, як і заўжды, на галоўнай сцэне Палаца Рэспублікі. Пра адметнасці сёлетняга мерапрыемства карэспандэнту "К" распавяла галоўны рэжысёр цырымоніі Ніна Осіпава.

— Перад пачаткам дзейства ў фае Палаца Рэспублікі адбудзецца традыцыйная выстаўка дасягненняў сёлетніх лаўрэатаў абедзвюх прэмій, — зазначыла Ніна Осіпава. — На асобных стэндах будуць змешчаны біяграфіі, а таксама здымкі, што ілюструюць прафесійную дзейнасць пераможцаў. Тут жа, у фае, запланаваны выступленні некаторых творчых калектываў.

Пасля ўрачыстай цырымоніі распачнецца ўрачысты канцэрт, які пройдзе ў форме каляднага балю і, па перакананні Ніны Осіпавай, захопіць сваёй відовішчнасцю кожнага глядача.

У мерапрыемстве прымуць удзел шматлікія творчыя калектывы Беларусі, а таксама салісты.

— Сярод удзельнікаў — артысты Вялікага тэатра оперы і балета краіны і Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, Беларускага дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля "Харошкі", вакальнага ансамбля "Камерата" і многія іншыя, — раскрыла таямніцы будучай дзеі Ніна Осіпава. — Таксама хачу зазначыць, што шмат у якіх нумарах будзе задзейнічаны зводны ансамбль бальнага танца "Універс" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта фізічнай культуры. Акрамя таго, мы плануем, што ў святочным канцэрте прымуць удзел і лаўрэаты прэмій розных гадоў... Пад час мерапрыемства чакаецца таксама выкананне твораў класічнай музыкі ў суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Віктара Бабарыкіна.

Ю.Ч.

Калядная імпрэза ў МЗС

Паводле добрай традыцыі, ужо трэці год запар міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, а таксама студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў прымаюць удзел у традыцыйным святкаванні Каляд у шэрагу міністэрстваў і дыпламатычных місій.

Як падкрэсліў Павел Латушка, у гэтым шэрагу вельмі важнае месца займае Міністэрства замежных спраў, паколькі шмат у чым спрыяе захаванню і папулярызацыі айчынай культурнай спадчыны ва ўсім свеце.

Яскравым прыкладам такой супольнай дзейнасці стала сусветнае прызнанне абраду вёскі Семежава Капільскага раёна "Калядныя цыры", які быў унесены ў Спіс нематэрыяль-

най спадчыны UNESCO. Да таго ж, як адзначыў міністр культуры, цяпер вядзецца актыўная праца над ажыццяўленнем і іншых падобных праектаў.

Павел Латушка выказаў спадзяванне, што, пры падтрымцы Міністэрства замежных спраў, пра беларускую нематэрыяльную спадчыну даведаюцца ва ўсіх кутках нашай планеты. Усяго ж, па словах міністра, у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей ужо ўнесена 56 аб'ектаў нематэрыяльнай спадчыны. "Але галоўнае, што мы сёння імкнёмся захаваць тыя традыцыі, што прыйшлі ад нашых продкаў, — адзначыў Павел Латушка. — Вельмі важна, каб мы разумелі, што маем багатую народную спадчыну, якую абавязаны зберагчы разам."

У сваю чаргу, міністр замежных спраў нашай краіны Сяргей Мартынаў падкрэсліў, што істотны ўклад у

справу захавання народнай культуры ўносяць выкладчыкі і студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, у сувязі з чым заклікаў разнабакова падтрымліваць іх ініцыятывы ў гэтым кірунку.

Святочную ж атмасферу стваралі аўтэнтычныя народныя спевы, танцы і гульні ў выкананні студэнтаў БДУКІМ. Пад іх у каляднай дзеі ўдзельнічалі міністр культуры Павел Латушка, міністр замежных спраў Сяргей Мартынаў, супрацоўнікі МЗС, а таксама рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Барыс Святлоў.

Акрамя таго, на памяць аб мерапрыемстве і з нагоды аднаго з галоўных хрысціянскіх святаў міністры двух ведамстваў абмяняліся каляднымі падарункамі.

К.А.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Акадэмія са статусам вядучай

Незадоўга да навагодніх святаў Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў займела статус вядучай установы вышэйшай адукацыі ў сферы культуры. Гэты статус вызначаны пастановай Міністэрства адукацыі краіны.

Рэктар ВНУ Міхаіл Баразна паведаміў "К", што новы статус — заслуга педагогаў і студэнтаў, якія цягам існавання ўстановы доўжылі і ўмацоўвалі яе шматгадовыя традыцыі, рабілі гэты шчыра і адкрыта.

Па словах начальніка аддзела навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Алены Рыбчынскай, Акадэмія мастацтваў адпавядае новаму статусу па ўсіх магчымых крытэрыях. На ўвазе маюцца і эксклюзіўнасць заўжды запатрабаваных спецыяльнасцей, і якасць навучальнага працэсу. Лішне казаць, што выпускнікі Акадэміі — кадравая эліта ўстаноў культуры рэспублікі.

Бліскучы прафесарска-выкладчыцкі склад установы забяспечвае эфектыўную дзейнасць пяці факультэтаў: тэатральнага, мастацкага,

дызайну і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, экраннага мастацтваў, павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў. А сярод студэнтаў Акадэміі — не толькі беларусы, але і грамадзяне іншых краін свету.

Новы статус, удакладняе Алена Рыбчынская, дае магчымасць устаноўе выкарыстоўваць стымулюючыя грашовыя надбаўкі для найбольш таленавітых студэнтаў і спрактыкаваных выкладчыкаў. Дадатковыя магчымасці з'яўляцца і для ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы вядучай ВНУ ў сферы культуры.

Да поўнага кантакту!

У апошнія дні 2011-га калектыву Тэатра-студыі кінаакцёра Нацыянальнай кінастудыі "Беларусь-фільм" было нададзена ганаровае званне Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь.

У сваім слове да калектыву тэатра міністр культуры краіны Павел Латушка ўзгадаў, як на пачатку 1990-х гадоў спектаклі паказваліся літаральна перад купкай глядачоў, а цяпер тэатр выйшаў на адно з першых месцаў у краіне па пазабюджэтай дзейнасці, аб'ехаў большую частку беларускіх рэгіёнаў, а на яго пастаноўкі амаль ніколі не хапае білетаў для ўсіх ахвотных.

Таксама міністр падкрэсліў значнасць для адраджэння глядацкай цікавасці спектакля "№ 13" паводле Р.Куні ў пастаноўцы Тацяны Траяновіч. Па-

вел Латушка казаў пра тое, што Міністэрства культуры заўсёды падтрымлівае тэатр, і ў бліжэйшы час дапаможа з арганізацыяй гастролей у Чэхію са спектаклям "Сродак Макропуласа" паводле К.Чапека.

Затым міністр уручыў ганаровую граматы Міністэрства культуры шматгадоваму мастацкаму кіраўніку тэатра Аляксандру Яфрэмаву.

Урачыстая частка скончылася выступленнем генеральнага дырэктара Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Алега Сільвановіча, які зазначыў: маўляў, "для нас галоўным мастацтвам застаецца кіно, але Тэатр-студыя кінаакцёра — гэта адна з галоўных кузняў кадраў для студыі, і ўзровень акцёрскай гульні заўсёды добра вывяраецца ў непасрэдным кантакце з глядачом".

Увага!

"Гарачая лінія"

па актуальных пытаннях аховы гісторыка-культурнай спадчыны

10 студзеня, у аўторак, з 14-й па 16-ю гадзіну ў Інфацэнтры "Культура-інфа" будзе працаваць "гарачая лінія" з удзелам начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігарам ЧАРНЯЎСКІМ.

Пытанні, звязаныя з аховай гісторыка-культурнай спадчыны, можна задаваць па тэлефонах — (8-017) 290-22-50 і 292-99-18 — непасрэдна 10 студзеня, альбо загадзя праз электронную пошту: kultura@tut.by.

Днямі знакаміты паэт-песеннік Алег ЖУКАЎ, чые хіты спяваюць не толькі беларускія зоркі, быў адзначаны найвышэйшай узнагародай Міністэрства культуры нашай краіны — нагрудным знакам "За ўклад у развіццё культуры Беларусі".

Яго песня "Беларусы" стала "візітоўкай" аднайменнай арт-групы на чале з Валерыем Шматам, а "Ліпеньскія кветкі" з музыкай Ляаніда Захлеўнага — неад'емнай часткай адразу двух самых буйных форумаў: "Славянскага базару ў Віцебску" і, пад назвай "Чэрвеньскія кветкі", Нацыянальнага фестывалю песні і паэзіі ў Маладзечне. А колькі такіх "візітовак" у салістаў і ВІА за межамі Беларусі! Са сваімі канцэртамі Жукаў аб'ехаў усю Беларусь: спявае, расказвае, танчыць. І толькі тое, што многія хіты вядомыя ўжо з 1970-х, хаця б крыху выдае яго ўзрост. На выгляд — максімум пяцьдзесят, а насамрэч — усе 75! Можа, разгадка ў тым, што ягоны дзень нараджэння прыпадае акурат на Новы год? Але сам Алег Уладзіміравіч ставіцца да гэтага пафіласофску:

"Кліпавы" палёт думак

— На адно свята ў мяне, вядома, менш. Затое ёсць эканамічная выгода! Яшчэ адзін плюс: ніхто з сяброў пра мой дзень нараджэння забыцца папросту не можа! А каго яшчэ, скажыце, без усялякай асцярогі віншуюць а другой ці трэцяй гадзіне ночы? І пры гэтым дадаюць: маўляў, мы ўжо едем, сустракай! Увогуле ж, свята — гэта стан душы, а не знешнія падзеі. Калі ёсць настрой, можна адзначыць... ну, хаця б Дзень сыходу камароў.

— Ці Дзень напісання новай песні. У вас іх больш за тры сотні, і літаральна кожная — лепшая. Шараговых, "прахадных" папросту не бывае. У гэтым кожнай — свая "разыначка": цікавая гісторыя, яркія вобразныя параўнанні, але ўсё гэта расказана проста, бадай побытавай мовай, без залішніх "наваротаў". Дзе шукаецца натхненне?

— Наўмысна не шукаю, але запісваю ўсё, што прыходзіць у галаву. І вам таксама раю! Бо нейкая цікавая думка, эпітэт, радок спасцігаюць у самы, здавалася б, непадзыходзячы момант. Ты кудысьці спяшаешся, думаеш зусім пра іншае, і раптам, пасярод гэтых будзённых клопатаў, — цуд! Ці ж даравальна будзе яго не захаваць? А потым, праз час, пагарташ свае запісы — і знойдзеш тое, што трэба.

— Дык вы, аказваецца, пры ўсёй сваёй "палётнасці" і няўрымслівасці, — чалавек дастаткова арганізаваны?

— Надзвычай. Іначай нічога не паспяваў бы. Як усялякі Казярог, я

імкнуся палепшыць, удасканаліць свет. І бачу ў гэтым сваю місію.

— Гэткі яшчэ адзін варыянт дон-кіхотства? Не, на вас не падобна. Вы не толькі не адарваны ад жыцця — наадварот, заўсёды знаходзіцеся ў цэнтры падзей...

— Так, нясе мяне плынь, ды і сам тэмпаў не сцішваю... Але справа не ў гэтым. Кожны творца — бы пасланнік, які павінен данесці да людзей любоў і цеплыню, адагрэць імі душы. Менавіта ў гэтым наша місія!

— А як жа "глаголом жечь сердца людей"?

— Каб сагрэць, не заўсёды трэба спальваць. Калі чалавек пачувае сябе шчаслівым, ён і іншым дорыць часцінку свайго шчасця. І наадварот. Гэта я ў Ізмаіла Капланава "падглядзеў". Ён заўсёды так цудоўна веў свае канцэрты! З жартачкамі, аповедамі пра песні. А колькі ўсяго паспяваў! Апошнім часам, дарэчы, прыдбаў сабе дыктафон і "навістваў" на яго мелодыі, фразы, нязбытыя інтанацыі — творчая фантазія ў яго папраўдзе фантавала. Дый ад самога яго такое святло сыходзіла... Калі людзі ўносяць дадому цяпло, атрыманае на канцэртах, калі пачуваюць ся-

бе шчаслівымі, бо разам з песнямі свайго юнацтва нібыта перанесліся ў маладосць, свет робіцца лепшым. Бо ў ім больш становіцца пазітыву!

— Вось і формула шчасця: навакольны свет — гэта мы. А што тады, паводле Жукава, песенны тэкст? У вас ёсць формула яго поспеху? Адзін з сакрэтаў я, здаецца, ведаю: пісаць так, каб не сорамна было спяваць самому...

— Спяваю я з дзяцінства. Бабуля мая на гітары грала, дзед быў рэгентам царкоўнага хору, маці і дзядзька ў тым хоры спявалі. Бацьку майго рэпрэсіравалі, так што, можа, толькі спевы і выратавалі. У сямейныя святы мы спявалі на некалькі галасоў. А потым я вучыўся у... Фрэнка Сінатры. "Завочна", вядома. Граў на бас-гітары — і трапіў у ансамбль "Тоніка", які акампанаваў Віктару Вульчычу. Там пазнаёміўся і з Юрыем Антонавым: той на клавішах граў... А наконт формулы. Гэта не формула, а, хутчэй, развагі: пра тое, што ўсе словы, якія могуць быць выкарыстаны ў песні, існуюць у паўсядзённым жыцці. Таму песенны тэкст трэба рабіць не толькі паэтычным, у самым высокім сэнсе слова, але і простым. Ды не спрашчаным! Уся яго паэтыка павіна быць выказана на размоўнай мове, зразумелай кожнаму.

Але ж песні могуць быць не толькі танцавальнымі! Заўважаю, што апошнім часам моладзь зноў пацягнулася да такіх, што вымушаюць задумацца. Да мяне прыходзяць маладыя музыканты, якія хочучы атрымаць прафесійны тэкст, а не "вершасплетанне". І праславутае "кліпавае мысленне" — зусім таму не перашкода. Чамусьці прынята лічыць, што "кліпавае мысленне" сучаснай моладзі — гэта вельмі дрэнна. Я ж лічу: наадварот! Бо сапраўдная "кліпавасць" — гэта ўменне бачыць свет сваімі вачыма. І з хаатычна раскіданых рэчаў і падзей складаць агульную мазаіку жыцця, дзе кожная дробязь будзе на сваім месцы. Атрымліваецца, заўважу, таксама стваральны, а не разбуральны працэс. Усё насамрэч так проста! Чым больш мы будзем радасна здзіўляцца свету, тым больш свет будзе здзіўляць і радаваць нас. Жыццё — цудоўная рэч, якую мы часам папросту недаацэньваем...

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

самым прынцыпам "спалучэння неспалучальнага". І побач з дасціпнымі ды багатымі на канататыўны змест узорами дызайну былі змешчаны і абсалютна фармалістычныя творы, выкананыя ў стылістыцы ап-арта.

лення інтэр'ераў, сталі сапраўднымі "ўзорамі стылю". Магчыма, такі лёс чакае і скульптуры Мікалая Байрачнага. Падаецца, многія яго героі куды больш арганічна глядзеліся б у прыватным кабінце або офісе, чым у музейнай прасторы. І, хочацца верыць, неўзабаве яны туды і "пераселяцца", засведчуйшы, што аздабляць па-

народаў, падрыхтаваная Аленай і Мікалаем Байрачнымі. Па сутнасці, яна стала асобнай экспазіцыяй у рамках гэтай выстаўкі, заняўшы ўвесь другі паверх вялікай залы музея. Без сумневу, крытэрыі пры ацэнцы гэтых твораў мусяць быць зусім іншымі, чым у выпадку з аўтарскімі задумамі: перадусім, гэта дакладнасць, высокі ўзровень выканання, а таксама прывабная падача матэрыялу. Падаецца, што ва ўсіх намінацыях аўтары справіліся сапраўды "на выдатна".

Творы скульптара Віктара Мінко, якія, па сутнасці, і адкрываюць выстаўку, дэманструюць добры ўзровень айчыннай акадэмічнай школы, спалучаючы і выдатную тэхніку выканання, і пошукі ўласнай вобразнасці, і ўменне не проста перакладаць "на сваю мову" глыбокія думкі, а літаральна мысліць пластыкай. Таму і мы ўстрымаемся ад інтэрпрэтацыі гэтых работ: іх лепш убачыць.

Параметры ўсіх прадстаўленых на выстаўцы твораў — даволі камерныя, "музейныя". Але многіх з іх вельмі лёгка ўявіць і ў манументальным фармаце — ды, адпаведна, у грамадскай прасторы. Калі б у адным з мінскіх паркаў з'явіўся бронзавы гібрыд крэсла і чалавека (скульптура Віктара Мінко "Восень патрыярха"), ён бы вокампненна стаў гарадской адметнасцю, здатнай не толькі разнастаіць вока, але і выклікаць у мінакоў нязмушаныя філасофскія рэфлексіі. Як і крэсла з жаночымі ножкамі ў выкананні Цэслера.

Або мільяды ды сентыментальныя мышкі Байрачнага, якія радуюць не арыгінальнасцю ідэі, а папраўдзе выкшталцёным яе ўвасабленнем у матэрыяле. Натуральна, іх павелічэнне ў памеры спарадзіла б мутантаў, але... для гарадской скульптуры маштабнасць — зусім не канон. Прыкладам, адной з галоўных адметнасцей Вроцлава з'яўляюцца сотні мініяцюрных бронзавых гномікаў, якіх можна сустрэць у самых неспадзяваных месцах. Іх пошукі сталі ўлюбёным заняткам турыстаў.

...Уласна, гэтую тэму мы закарнулі толькі з той нагоды, што пад час вернісажу Уладзімір Цэслер звярнуў увагу на праблемны стан эстэтыкі нашага грамадскага асяроддзя. Зрэшты, не ён першы...

Як засведчыла выстаўка, "інкубатар ідэй і вобразаў" працуе спраўна. Застаецца толькі вынесці іх з цесных залаў майстэрняў ды галерэй "на шырока і вольны прастор".

**Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Інкубатар ідэй пад трайным брэндам

Музей сучаснага выяўленчага мастацтва сёлета асабліва не акцэнтаваў увагу на калядна-навагодняй тэматыцы, але ж прапанаваная ім на гэты час выстаўка, якая адкрылася 3 студзеня, мае выразны святочны easy-фармат. Мабыць, менавіта ён лучыць у адну кампанію такіх аўтараў, як Уладзімір Цэслер (чыё імя было вынесена ў заглаў праекта), Мікалаем і Алена Байрачныя ды Віктар Мінко. Іншы фактар "кампанейскасці" — таксама навідавоку: гэта спелы прафесіяналізм кожнага са згаданых творцаў.

"Перад намі — вельмі таленавітыя, крэатыўныя мастакі, Мастакі з вялікай літары, — адзначыў пад час вернісажу міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка. — Перакананы, што ў нашай краіне будзе рабіцца ўсё для пашырэння магчымасцей самавыяўлення такіх крэатыўных людзей..."

На адкрыцці выстаўкі Уладзімір Цэслер быў узнагароджаны нагрудным знакам Міністэрства культуры "За ўклад у развіццё культуры Беларусі". З такой фармулёўкай цяжка не пагадзіцца. Цэслер — гэта ўжо брэнд. Часам нават большы, чым тыя брэнды, візуальнае аблічча якіх ён распрацоўвае.

І стаўшы "параходам", ён не перастае быць жывым чалавекам. Канцэптальнасць і надзённасць, філасофнасць і далікатнае хулі-

ганства, элітызм і масавасць — усе гэтыя супрацьлеглыя якасці арганічна спалучаюцца ў яго дызайнерскіх работах. Яны камунікуюць з глядачом на самых розных узроўнях. Хтосьці з іх нагоды вымавіць "Крута!", а хтосьці — сфармулюе тэму для доктарскай дысертацыі.

Гэтым разам мастак, на жаль, не парадаваў новымі хітамі, не стаў ён і рабіць "справядачы за пражытыя гады". Затое ў сваёй частцы экспазіцыянай прасторы гэты аўтар праявіў самыя розныя грані ўласнай асобы — нібыта кіруючыся тым

Калі прызнаны мастак раптам дэбютаваў у такой зусім новай для сябе іпастасі, гэта выклікала заканамерны скепсіс. Аднак самі работы імкліва яго развеелі. Нават цяжка паверыць, што проста спалучэнні чорных і белых палосак здатныя спараджаць такое моцнае ўздзеянне на глядача, адчувальнае нават на фізіялагічным узроўні — ажно да рэзі ўвачу! Што ні кажы, але майстар ёсць майстар...

Не сакрэт, што многія творы мастацтва, замоўленыя для аздаб-

ўсздзённы побыт могуць не толькі размаіць узоры кіча, але і папраўдзе густоўныя і дасканалыя выкананыя творы мастацтва. Апошняя якасць асабліва заўважная ў скульптурнай "рэканструкцыі" вобразаў мінуўшчыны — прыкладам, знакамітых "крылатых гусаў". Тут аўтар надна не фантазіруе, аддаючы перавагу датклівай гістарычнай дакладнасці, пачэрпнутаў з навуковых крыніц.

Своеасаблівы працяг тэмы — калекцыя лялек, якія дэманструюць гістарычныя строі розных

Палітра чысціні і настальгіі

Ён не дажыў да гэтага свайго юбілею амаль 14 гадоў: 27 снежня 2011-га яму споўнілася 6 — 80. З гэтай нагоды ў Нацыянальным мастацкім музеі адбыўся вечар яго памяці. Гаворка — пра цудоўнага чалавека і патрыёта сваёй Радзімы, былога дырэктара музея, мастака і мастацтвазнаўцу, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Юрыя Аляксандравіча Карачуна.

У вечары прынялі ўдзел вядомыя майстры выяўленчага мастацтва, музейшчыкі, культуралагі, крытыкі, грамадскія дзеячы, блізкія і родныя творцы. І, канешне ж, галоўнай падзеяй стала мемарыяльная выстаўка работ Юрыя Карачуна. Больш за 50 акварэлей, малюнкаў, накідаў, жывапісных экзерсісаў з фондаў музея і калекцыі яго сям'і прадстаўлена ў экспазіцыі: пачына-

ючы ад ранніх, 1940-х гадоў, — і да 1997-га, апошніх месяцаў жыцця мастака.

А я памятаю яго першую выстаўку 1982 года: у залах тагачаснага будынка Беларускага саюза мастакоў, там, дзе цяпер — станцыя метро "Кастрычніцкая". Пасля вернісажу ён паскардзіўся на "катастрафічную нястачу часу": "Ведаеш, Бора, вельмі хочацца сур'ёзна заняцца жывапісам і мастацтвазнаўствам, рэалізаваць нейкія праекты ў графіцы, але што рабіць? Праца ў музеі вымагае шмат часу і сіл, хаця, па вялікім рахунку, я — як бы на сваім месцы і адчуваю, што магу на гэтым поле дзейнасці прынесці рэальную карысць нашай культуры..."

Так, ён і сапраўды, узначальваючы цягам дваццаці гадоў галоўную духоўную скарбніцу краіны, унёс выдатны ўклад у жыццё і росквіт музея, тым самым дастойна прадоўжыўшы справу сваёй папярэдніцы — легендарнай Алены Васільеўны Аладавай. Але і ў іншых

сферах культуры паспеў зрабіць шмат важнага і цікавага: у мастацтвазнаўстве пакінуў нам альбомы пра творчасць В.Бялыніцкага-Бірулі і Я.Зайцава, пра Янку Купалу і Якуба Коласа, як іх пабачылі беларускія мастакі, таксама — артыкулы і каталогі; у сферы графікі — кніжныя ілюстрацыі, малюнкi, акварэлі, пастэлі, эцюды з адлюстраваннем любімай пары года — цёплага лета... Прафесійная школа ў яго была цудоўная: ён скончыў Мінскае мастацкае вучылішча — на той час адзіную мастацкую навучальную ўстанову ў краіне, дзе займаўся разам з М.Савіцкім, Л.Шчамялёвым, Г.Паглаўскім, В.Грамыкам; потым быў Маскоўскі паліграфічны інстытут і навучанне ў вучня У.Фаворскага — Андрэя Ганчарова, які канчаткова сфарміраваў яго погляды на мастацтва графікі.

Аднак Юра з-за сваёй сціпласці ніколі не прэтэндаваў на званне "вядучага майстра", "вядомага мастака", (ох, гэтыя мастацтвазнаў-

Ю.Карачун. «Заваяе».

чыя тэрміны!), сярод калег ніколі не лез па галовах у "мэтры", нікому не зайздросціў і да т. п. Ён, проста, рысаваў тое, што яму спадабалася, што ён бачыў вакол сябе, што яго хвалявала ў прыродзе і ў людзях. Бо не рысаваць, не маляваць Юрыі не мог. І калі яму ўдавалася вырвацца на "волю" — у адпачынак ці на дачу, адчуваў сябе разняволеным,

свабодным, і ягоная "палітра" налівалася чыстымі жывымі сокамі паэзіі, гармоніі, радасці, праніклівых роздумаў "пра час і пра сябе". Ён не пісаў фігуратывных карцін, не захапляўся цыкламі эстампаў — у сваёй "камернай" творчасці ён ствараў свой, асабісты, рэальны свет, поўны чысціні, празрыстасці і настальгіі...

Барыс КРЭПАК

Пры неабходнасці, вершы Янкі Купалы могуць быць ужыты ў п'есе рэжысёрам дадаткова.

Дзейныя асобы:

Янка Купала;
Паўліна Мядзёлка;
Уладзіслава Станкевіч;

Эпізодычныя асобы:

Максім Горкі, Генрых Ягода, Мікалай Яжоў ды іншыя.

КУПАЛА. Вы ж маглі патануць!
ПАЎЛІНА. Добра, што там было неглыбока.

КУПАЛА. Вось чаму ты такая!
ПАЎЛІНА. А аднойчы я коўзлася на драўляных каньках — лёд праваліўся... Уяўляеш? Як я выбралася, бог яго ведае!..

КУПАЛА. Жудасна! Навошта ты раскажаш мне такія жажі на ноч? Я ж не буду спаць! (Звярнуў увагу на медальён на шыі.) Што гэта ў цябе?

Сёння прапануем вашай увазе тэатральную «старонку з працягам» ад нашага традыцыйнага ўкладчыша "Куфар-радца". Мы пачынаем друкаваць "версію" гісторыі сустрэч ды расстанняў народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, чыі 130-годдзе адзначаецца сёлета, і Паўліны Мядзёлкі — першай выканаўцы ролі Паўлінкі ў аднайменным спектаклі. У лірычнай драме вядомага драматурга Анатоля Дзялендзіка, якая нарадзілася пад уражаннем ад успамінаў і дакументаў, звязаных з гэтымі асобамі, перапляліся рэальныя падзеі, апісаныя Паўлінай Мядзёлка ў сваёй кнізе, а таксама мастацкі вымысел. Дарэчы, п'еса яшчэ не займела сваёй сцэнічнай версіі, таму перад вамі — сапраўдны эксклюзіў.

Анатоль ДЗЯЛЕНДЗІК

КАРОНА З КАЖАНЫЯ

Янка Купала і Паўліна Мядзёлка. Версія

Лірычная драма па матывах кнігі Паўліны Мядзёлка "Сцежкамі жыцця".

ЧАСТКА ПЕРШАЯ

У цемры — асляпляльная ўспышка святла. Чуваць, як з вялікай вышыні падае цела. Жудасны крык жанчыны.

ГОЛАС ЯНКІ КУПАЛЫ. Вось і ўсё. Мяне больш няма. Жыццё скончана. У шэсцьдзесят гадоў. Рана. Яшчэ столькі не паспеў зрабіць!..

ГОЛАС ПАЎЛІНЫ МЯДЗЁЛКА, ЖАНЧЫНЫ Ў ГАДАХ. Было гэта ці не было? І ці так было? Апошнім часам памяць мяне падводзіць: блытаюцца імёны, падзеі, даты... Колькі давялося перажыць! Польскія турмы, дэфензіва, Лубянка, Бутырка, псіхіятрычная клініка ў Казані... Няўжо не паўплывала? Не, што было, тое было. І нікому я гэта не аддам, маё. Пачалася гэтая гісторыя амаль сто гадоў таму...

КУПАЛА (гледачам). Так хораша пачыналася! 1912 год. Пецярбург. Я запрасіў Паўліну Мядзёлка, добрую знаёмую, у кафэ. (Паўліне.) Дзе сядзем? Гэты столік даспадобы?

ПАЎЛІНА. Так. Не так блізка да аркестра. Можна пагаварыць.

КУПАЛА. Калі ласка, пані. (Бярэ крэсла, дапамагае сесці.)

ПАЎЛІНА. Дзякуй пану.

КУПАЛА (садзіцца сам). Мядзёлка, Мядзёлка... Адкуль такое салодкае прозвішча? Звязана з мёдам?

ПАЎЛІНА. А вось і не. З возера Мядзел выцякае рака Мядзёлка. Лічы, я нарадзілася ў водах гэтай ракі...

КУПАЛА. Значыць, любіш купацца?

ПАЎЛІНА. Вельмі! Плывеш, а вакол — белыя лілеі, жоўтыя гарлачыкі... Памятаеш, як пахнуць?

КУПАЛА. А як жа!

ПАЎЛІНА. Побач плывуць вужы...

КУПАЛА. Не страшна?

ПАЎЛІНА. Яны ж добрыя. Я бяру іх на рукі, вешаю на шыю. Хлапчукі — у розныя бакі!

КУПАЛА. Я пабег бы першым!
ПАЎЛІНА. Люблю плысці пад вадай. Рыбы дзіўнацца: "Ты хто?" — "Я ваша, рыба..." А яшчэ люблю, калі навалыцца, гром, бліскаюць маланкі! А я бягу па лужынах, па траве!

КУПАЛА. Ты ж змокнеш!

ПАЎЛІНА. Я скідваю сукенку.

КУПАЛА (уражаны). Вось чаго не хапае герані маёй п'есы!

ПАЎЛІНА. Я так люблю ваду! Можна, таму, што маці нарадзіла мяне ў вадзе.

КУПАЛА. Дзе-дзе?

ПАЎЛІНА. Напярэдадні родаў пераязджалі рэчку на лодцы, поўнай сена, ды перакуліліся...

ПАЎЛІНА (паказвае). Абражок Будслаўскай Багародзіцы. Яна абраняе мяне ад ўсяго ліхога і дапамагае шмат чаго дабіцца ў жыцці.

КУПАЛА. Дай бог! (Разглядае.) Прыгожы.

ПАЎЛІНА. Мая мара — пабываць на цёплым моры, паплаваць у шторм! Паслухаць музыку хваляў...

КУПАЛА. У гэтым я табе дапамагу.

ПАЎЛІНА. Якім чынам?

КУПАЛА (не адразу). Улетку разам паедзем на мора.

ПАЎЛІНА. Фантазёр!

КУПАЛА. Навучыш плаваць?

ПАЎЛІНА. Пан не ўмее?

КУПАЛА. Не надта. Але лепш, чым сякера.

ПАЎЛІНА. А мяне ўвесь час цягне ў ваду. У вадзе я нарадзілася, відаць, у вадзе і скончу свой шлях...

КУПАЛА. Не кажы абшты! Ты будзеш жыць і жыць! Больш да вады я цябе адну не пушчу! (Гартае меню.) Пані, якое віно будзем піць?

ПАЎЛІНА. Люблю сырадой, з-пад каровы, з шумком. З духмяным хлебам. Даведайся, ці ёсць у іх сырадой.

КУПАЛА. Яшчэ лепш ад казы, так?

ПАЎЛІНА. Калі была малая, брала ў рот глыток малака, скакала, бегала, спадзеючыся, што атрымаецца кавалачок масла...

КУПАЛА. І што?

ПАЎЛІНА. Нічога! Не ставала цярдзення, глытала...

За суседні столік, спінай да іх, незаўважна садзіцца чалавек у шэрым капелюшы, разгортвае газету, пачынае чытаць. Купала прыпадняўся, з усмешкай пакланіўся. Той зрабіў выгляд, быццам не заўважыў.

Знаёмы пана?

КУПАЛА (усміхнуўся). Дужа!

ПАЎЛІНА. А ты што любіш?

КУПАЛА. Што я люблю, што не люблю, прачытаеш у маіх вершах.

Непрыкметны чалавек насцярожыўся.

ПАЎЛІНА. Чытала, пясняр Купала. (Усміхнулася.) Купалле, свята Івана Купалы, назвалі ў твой гонар?

КУПАЛА. А то! Ведаеш, як гуляюць у Вязынцы?

ПАЎЛІНА. На тваёй радзіме?

КУПАЛА. Катаюцца на лодках. Хлопцы скачучь праз вогнішча, дзяўчаты ў вышываных сукенках дзяваюць, танчаць, кідаюць вянкы ў ваду, варожаць. А потым усе ідуць у лес: шукаць папараць-кветку...

ПАЎЛІНА. У змроку ловаць, хто каго можа, і кахаюць... Ты знайшоў сваю кветку шчасця?

КУПАЛА. Здаецца, знайшоў... (Удумліва паглядае.) "І погіб казак, не выдзьмуць яму сінего Дона..."

ПАЎЛІНА. Адкуль гэта?

КУПАЛА. Не чытала Гоголя? "Тарас Бульба". Андрый пакахаў польскую паненку. І як пакахаў! Гэта каштавала яму жыцця... Ведаеш, чаму я назваў п'есу "Паўлінка"?

ПАЎЛІНА (весела, з іроніяй). Ты ведаў, што мы сустрэнемся!

КУПАЛА. Так і ёсць! Прадчуваў. Ты будзеш іграць галоўную ролю.

нешта піша, перадае.) Паўліна Вікенцьеўна, гэты верш — толькі для цябе. Пагаджайся. (Становіцца на калена, цалуе руку.)

ПАЎЛІНА. Што ты робіш?! На нас глядзяць!

КУПАЛА. Не падымся, пакуль не дасі згоды!

Аднекуль хтосьці весела апладзіруе. Голас "Брава!".

ПАЎЛІНА. Добра, паспрабую. Але калі не атрымаецца, будзеце шукаць мне замену!

цы — віват!", "Многая лета спектаклю!".

На вуліцы ні душы. Выходзяць Паўліна з кветкамі і Купала. Час ад часу смяюцца і п'юць шампанскае з адкаркаванай бутэлькі.

КУПАЛА. Сёння можна дазволіць сабе ўсё!

ПАЎЛІНА. Згодная! Гэта вялікае свята! Колькі разоў выклікалі аўтара — я нават не ўгадаю!

КУПАЛА. А я браў цябе за руку і выводзіў да гледачоў.

ПАЎЛІНА. Пакажы гадзіннік, які яны падарылі.

КУПАЛА (вымае з кішэні гадзіннік, паказвае). "Бацьку "Паўлінкі" ад беларускіх студэнтаў". (Падымае вечка — гучыць музыка.)

ПАЎЛІНА. Якая прыгажосць!

КУПАЛА. Бяры. Гэта табе.

ПАЎЛІНА. Не, не!

КУПАЛА. Бяры! Калі я "бацька" "Паўлінкі", то ты... "маці".

ПАЎЛІНА. Дзякуй. (Цалуе яго ў шчаку.)

Непадалёк шпацыруе непрыкметны чалавек у кепцы, назірае за імі і прыслухоўваецца да іх размовы.

КУПАЛА. Ашаламляльны поспех!

ПАЎЛІНА. Па шчырасці, не чакала! (Любецца гадзіннікам.)

КУПАЛА. А то!

ПАЎЛІНА (з усмешкай назірае). Ці той гэта Купала, які напісаў:

"А хто там ідзе, а хто там ідзе ў агромністай такой грамадзе?" — "Беларусы..."

КУПАЛА (убачыў непрыкметнага чалавека). Той самы.

ПАЎЛІНА. «Але хоць колькі жыць тут буду, як будзе век мой тут вялік, ніколі, браткі, не забуду, што чалавек я, хоць мужык...» Геніяльна!

КУПАЛА (жартаўліва). Усё, што я пішу, геніяльна!

Непрыкметны чалавек выніў блакнот, зрабіў запіс.

(Паглядзеў на яго). Стоп! Ты ўвесь вечар будзеш чытаць вершы? Вып'ю адзін!

ПАЎЛІНА. Напужаў! (П'е шампанскае.)

КУПАЛА. Я буду пісаць п'есы, а ты — іграць галоўныя ролі!

ПАЎЛІНА. Ой, не заракайся!

КУПАЛА (прыжмурыўшы вока, усміхаецца). Паўліна, няўжо пасля такой гучнай прэм'еры актрыса не павінна аддзячыць аўтару?

ПАЎЛІНА (далікатна цалуе яго у шчаку). Шчыры дзякуй.

КУПАЛА (расчаравана). І гэта усё?!

ПАЎЛІНА. Няўжо аўтар не павінен аддзячыць актрысе, якая дала жыццё яго герані? (Падстаўляе шчаку для пацалунку.)

КУПАЛА (цалуе). Я гатовы на ўсё.

ПАЎЛІНА. Але я не гатова. Ой, набралася як бэля... Так кажуць дворнікі? Не, шаўцы!

КУПАЛА. Паўліна, мілая, вечер, халодна. Калі застужуся і памру, чалавецтва табе ніколі гэтага не даруе. (Прытворна кашляе.) Пайшли да цябе.

ПАЎЛІНА (марудзіць). Сапраўды?

КУПАЛА. Там разбярорся, хто каму вінен...

ПАЎЛІНА (няўпэўнена). Ты гэтага хочаш?

КУПАЛА. Вельмі! (Кінуў погляд на непрыкметнага чалавека, нягучна.) Прачытай табе новыя вершы.

ПАЎЛІНА. Пайшли. (Бярэ яго пад руку, пахітваючыся, сыходзяць.)

Непрыкметны чалавек накіроўваецца следам.

(Працяг будзе.)

У кантэксце юбілею

Кругі раю

2 і 3 лютага Заслужаны калектыў "Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі" прадстаўляе прэм'еру спектакля "Янка Купала. Кругі раю".

Гэта аўтарскі праект Святланы Навуменка, якая выступіла і рэжысёрам-пастаноўчыкам дзеі, прысвечаны 130-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Яна разам з выканаўцамі галоўных роляў — заслужаным артыстам Рэспублікі Беларусь Ігарам Сіговым, артыстамі Дзянісам Паршыным, Аляксандрам Марчанкам, Веранікай Буслаевай — спрабуе разабрацца ў тонкай душэўнай матэрыі творцы. Ці адчуў Янка Купала ў поўнай меры спагаду і разуменне да сябе, ці быў ён спасцігнуты і прыняты сучаснікамі ў вельмі няпросты і супярэчлівы час — у перыяд з 1917 па 1942 гады? Чым балела ягоная душа?

Пастаноўка насычана музычным і пластычным шэрагам (кампазітарам выступіў Віталь Судзін, а балетмайстрам — Волга Скварцова-Кавальская), жывым вакальным выкананнем, гратэскам і алегорыяй (мастацкае рашэнне належыць Юрыю Саламанаву). Але ці забавляльны спектакль пабачыць глядач? А мо — пераказ падзей мінулага? Аўтары сцвярджаюць, што перад імі паўстане поўнамаштабная гістарычная драма на чатырнаццаць дзейных асоб.

ПАЎЛІНА. Паўлінку?! Не. Каханькі-родненькі, я не актрыса — настаўніца малодшых класаў.

КУПАЛА. Шляхетная паненка, не святая гаршкі лепяць. Вобраз герані ты ўзбагаціш рысамі, якія я не дапісаў.

ПАЎЛІНА. У гімназіі акцёрскаму майстэрству мяне не вучылі.

КУПАЛА. Рэжысёр табе раскажа, растлумачыць, пакажа.

ПАЎЛІНА. Не, не. Давядзецца з героем цалавацца...

КУПАЛА. Ну і што? Гэта ж тэатр, гульня.

ПАЎЛІНА. Янка, шукай іншую. Пецярбург вялікі.

КУПАЛА. У гэтай ролі я бачу толькі цябе. (На сурвэтцы хутка

КУПАЛА. Атрымаецца! (Падымаецца.)

Гучыць танцавальная музыка. Запрашаю паненку на танец!

ПАЎЛІНА. З задавальненнем! Танцы мне даспадобы!

Танцуюць. Непрыкметны чалавек падымаецца, выходзіць.

КУПАЛА. Рэпетыцыі ішлі паспяхова, і доволі хутка мы падрыхтавалі спектакль. Моцна хваляваліся. Але ўсё абышлося. Паўліна іграла цудоўна! Нас прымалі "на ўра"...

Тут можна паказаць фрагмент са спектакля "Паўлінка" ці ўключыць сцэну з радыёпастаноўкі.

Вечар. Недазе гучаць апладысменты, выкрыкі "Брава!", "Паўлін-

Сярод розных кінематаграфічных прафесій, ёсць адна, бадай, з самых цікавых, аднак, на жаль, практычна невядомых і незразумелых для шырокай публікі. "Рэдактар фільма" — гэтая пасада сённа гучыць амаль экзатычна, а некалі ад людзей, што яе займаюць, залежыць лёс не толькі канкрэтных стужак, але і іх творцаў, а часам нават цэлых кінамастацтва.

Цяперашні член Грамадскай рады Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Ізольда КАВЕЛАШВІЛІ звязана з айчынным кіно з 1968 года, калі яна разам з мужам, аператарам Барысам Аліферам, прыехала ў Мінск, каб працаваць на адной з самых актыўных на той час кінастудый Савецкага Саюза. Перад тым скончыла сцэнарна-кіназнаўчае аддзяленне знакамітага ВГИКа, стажыравалася на "Грузія-фільм", працавала на туркменскай кінастудыі.

А "Беларусьфільм" у другой палове шасцідзясятых імкліва развіваўся: на ім працавала новае пакаленне айчынных кінематаграфістаў, якому было наканавана прынесці вялікую славу нацыянальнаму экрану. Адна за адной выходзілі на экран знакамітыя стужкі Віктара Турава, Барыса Сцяпанавы, Уладзіміра Бычкова, Віталія Чацверыкова, Ігара Дабралабава, на падыходзе былі шэдэўры Валерыя Рубінчыка і Леаніда Нячаева. Шмат да якіх карцін гэтых аўтараў Ізольда Кавелашвілі мела непасрэднае дачыненне: у службовых аб'явах тагачаснага рэдактара значылася не толькі праца са сцэнарыямі, але і іншыя, часам вельмі дзіўныя для недасведчанага ў кіно чалавека, заняткі, якія, тым не менш, дапамагалі стужкам убачыць свет.

"К" папрасіла Ізольду Дзмітрыеўну падзяліцца ўспамінамі пра сваю працу на "Беларусьфільме" і пра тых кінематаграфістаў, з якімі давялося супрацоўнічаць. Сённа мы прапануем чытачам толькі некалькі яркіх старонак з кінематаграфічнага жыцця вопытнага рэдактара, якія, спадзяёмся, будуць асабліва ўважліва прачытаны тымі, каму ствараць беларускае нацыянальнае кіно ў XXI стагоддзі.

ВГИК. Пачатак пачаткаў

— Аб ВГИКу я даведалася ў цягніку, дзе апынулася разам з групай кінематаграфістаў, што ехала на здымкі ў Грузію. Пасля іх аповедаў я загарэлася думкай: мне трэба працаваць у кіно! У ВГИК, праўда, паступіла не з першага разу: падводзіў экзамен па замежнай мове, якую я, дзіця вайны, амаль не вывучала. Але, тым не менш, урэшце паступіла, бо мая пісьмовая работа вельмі спадабалася экзаменацыйнай камісіі.

ВГИК першай паловы шасцідзясятых быў неверагодным месцам, дзе вірвала творчае жыццё, займалася мноства талентаў, імёны якіх стануць сусветна вядомымі ўсяго праз некалькі гадоў. Васілій Шукшын, Валянцін Чарных, Мікалай Гібу былі для мяне ўсяго толькі аднакашнікамі, якія я запамінала ў вельмі простых, побытавых сітуацыях.

Каб зразумець, чым з'яўляўся тагачасны ВГИК — бадай, самая "вальнадумная" на тады вышэйшая навучальная ўстанова, — прывяду наступны прыклад. Знакаміты рэжысёр Міхаіл Ром,

у майстэрні якога вучыліся Андрэй Таркоўскі, Васілій Шукшын, Андрэй Канчалоскі, прынёс на разгляд нам, студэнтам — рэдактарам і сцэнарыстам — уласны свой сцэнары, які называўся... "Дзевяць дзён аднаго года". І мы — уявіце наша нахабства! — амаль ушчэнт гэты сцэнарыі разнеслі! Ён падаўся нам вельмі недасканалым — з юнацкім максімізмам мы ўказалі майстру на ўбачаныя намі "хібы"... Дзіўна, але Ром не разлаваўся, нават падзякаваў за аналіз і крытыку. Аднак, уявіце, як нам было сорамна на наступны год, калі на экраны краіны выйшаў шэдэўр з Аляксеем Баталавым і Інакэнціем Смактуноўскім!..

Галоўны здабытак навучання ў ВГИКу для ўсіх выпускнікоў

мог працягнуць час нават не цікавіцца, як ідзе праца ў яго падначаленых... Такі парадак здаваўся мне, мякка кажучы, дзіўнаватым.

Але праца была цікавая. Мы здымалі карціны, якія потым паказвалі па Цэнтральным тэлебачанні, і таму ставіліся да сваіх сцэнарыяў ды пастановак вельмі сур'ёзна. Мастацкім кіраўніком Аб'яднання тэлевізійных фільмаў быў тады рэжысёр-франтавік Аляксандр Карпаў. З ім мы, рэдактары, пераглядалі ўсе стужкі, шукалі вартыя сцэнарыі, рэжысёраў. Менавіта рэдактар тады нёс адказнасць не толькі за тое, па якім сцэнарыі будзе здымацца кіно, але і за тое, хто збіраецца яго здымаць, хто ў ім будзе задзейнічаны. Фактычна мы выконвалі функцыі цяпе-

чымасцю поўнай рэабілітацыі. Памятаю, на студыі яго называлі "Капітан", бо ў кіно ён прыйшоў з ваенна-марскога флоту. Цікава: калі мы ўжо зрабілі стужку і паказвалі яе на караблях Паўночнага флоту, дзе некалі служыў рэжысёр, то даведаліся, што пад час службы яго звалі "Артыст"...

Не самая лепшыя эмоцыі выклікала ў Мінску дакументальная карціна Ігара Калоўскага, адным з аўтараў сцэнарыя якой быў Алесь Адамовіч "Хатынь. Пяць кіламетраў", дзе аўтары былі ў мінскай вуліцы, ці ведаюць яны такую вёску — Хатынь. Справа адбывалася напрыканцы шасцідзясятых, сусветна вядомы мемарыяльны комплекс яшчэ будаваўся. Зразумела, што

даных Івана Тургенева "Запіскі паляўнічага", вырашыла, што яго трэба ставіць на "Беларусьфільме", і прапанавала працу над ім менавіта Рубінчыку (тым больш, прозу Тургенева, вельмі кінагенічную па сваёй сутнасці, на нашай студыі ўжо экранізаваў Віктар Тураў). Прычым заявля Рубінчыка ў свой кабінет, закрыла яго там і сказала: "Пакуль ты не скажаш мне, будзеш ты ставіць сцэнарыі ці не, — з кабінета не выпушчу!" На жаль, большасць калег-рэжысёраў работу Валерыя Рубінчыка "Гамлет Шчыгройскага павета" не прыняла...

Няпроста складалася спачатку ў гэтага рэжысёра і з папярэднімі карцінамі. На "Магіле льва" паводле паэмы Янкі Купалы разам з ім працавалі нашы выбітныя кінематаграфісты — аператар Юрый Марухін і мастак-пастаноўшчык Яўген Ігнацьеў, якія былі настолькі самадасціжлівымі і ўплывымі на той час творчымі асобамі, што вельмі хутка "перацягнулі коўдру", папросту пачалі ўмешвацца ў справы рэжысёра, і дамовіцца з імі Валерыю Рубінчыку было вельмі цяжка. У выніку стужка атрымалася не такой цікавай, як хацеў бы рэжысёр. Некаторыя "добразычліўцы"

Прыгоды Рэдактара

быў адзіны: мы вучыліся думаць самастойна, нягледзячы на аўтарытэты, што, пагадзіцеся, па тым часе каштавала вельмі дорага.

"Вы, прадзюсары!"

— Сцэнарыстам мне працаваць не давялося: хутка зразумела, што добры рэдактар не можа паралельна пісаць сцэнарыі і рэдагаваць чужыя. Здарылася так, што з усёй маёй сцэнарнай творчасці свет пабачыла толькі адна работа — карціна "Яшчэ пра вайну", пастаўленая Пятром Крывастаненкам у Мінску ў 2004 годзе. Але пра тое, што ўвесь час працавала з матэрыяламі іншых сцэнарыстаў, не шкадую, бо ніколі не ўспрымала стужкі, у здымках якіх давялося ўдзельнічаць, чужымі. Бо амаль за кожную даводзілася "змагацца", тлумачачы кіраўніцтву студыі, Дзяржкіно, Дзяржтэлерадыё СССР неабходнасць прысутнасці ў кадрах тых або іншых актёраў, паказваючы рэжысёрам сцэнарныя хібы, размаўляючы з капрызлівымі выканаўцамі роляў...

"Беларусьфільм" напрыканцы шасцідзясятых імкліва развіваўся. Узначальваў яго Уладзімір Іваноўскі, які аб'яднаў студыі мастацкага і дакументальнага кіно пад адным дахам, пабудоваў знакамітую натурную пляцоўку ў Смалявіцкім раёне і запрашаў для працы ў Мінск таленавітых кінематаграфістаў з усяго Саюза. Было арганізавана і Аб'яднанне тэлевізійных фільмаў, куды я прыйшла на працу. Яго мне потым давялося ўзначальваць у сямідзясятых.

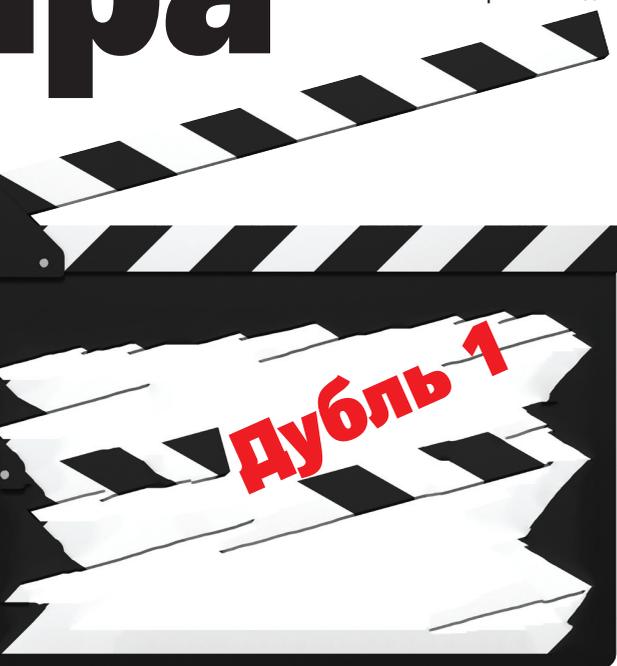
Не магу сказаць, што ўсё, убачанае мною на "Беларусьфільме", адразу спадабалася ды прывяло ў захапленне... Кіно — справа калектыўная, і я прывыкла да таго, што ў ВГИКу і на "Грузія-фільме" ўсе творчыя супрацоўнікі, нягледзячы на аўтарытэты, адкрыта размаўлялі адно з адным, абмяркоўвалі сцэнарыі, працоўны матэрыял стужак, у Тбілісі нават у футбол гулялі ці не ўсёй студыяй!.. У Мінску такога не было: людзі працавалі паасобку, існавала пэўная субардынацыя, кіраўнік падраздзялення

ранніх прадзюсараў. Памятаю, Валера Рубінчык так да нас, рэдактараў, і звяртаўся: "Вы, прадзюсары!.." Іншы рэжысёр, з якім у нас склаліся, дарэчы, вельмі добрыя адносіны, казаў, быццам бы жартам, у бок рэдактары: "Пасля вашых пісьмовых заключэнняў можна толькі павесіцца!.." Такім чынам, стасункі рэжысёраў і рэдактараў былі складаныя, часам — вельмі. Такімі застаюцца і цяпер, толькі прафесія рэдактара ў тым выглядзе, якой яна была ў часы росквіту нашага кіно, ужо амаль не існуе.

А стужкі на сваім тэлевізійным аб'яднанні мы здымалі нават больш складанымі з пункта гледжання пастаноўкі, чым на ігравым, хоць каштарыс быў зусім не на нашу карысць: 154 тысячы рублёў супраць 450 — 600 у "ігравікоў". Тым не менш, удавалася рабіць такія фільмы, якія з поспехам паказваюць па тэлебачанні і па сённа. Пэўную "фору" мы мелі і дзякуючы падтрымцы Дзяржтэлерадыё СССР, кіраўніцтва якога заўсёды "спаборнічала" з Дзяржкіно. Таму пэўныя тэмы і вядучых маскоўскіх актёраў на галоўныя ролі часам ўдавалася "прабіць" дзякуючы "канкурэнцыі" паміж дзвюма маскоўскімі ўстановамі.

Паміж Масквой і Мінскам

— Цяпер "Беларусьфільм" славіцца сваімі стужкамі аб Вялікай Айчыннай, але, на здзіўленне, далёка не ўсе тэмы і сцэнарыі аб гераічных старонках вайны знаходзілі прыязны прыём у кіраўніцтва студыі. Так, на пачатку сямідзясятых уся вялікая краіна чытала аповець Васіля Быкава, аднак ідэя стужкі "Атака з ходу" ў Мінску была адхілена. Тое ж самае адбылося спачатку са сцэнарыем па рамана Івана Новікава "Руіны страляюць" — дазвол на здымкі гэтай шасцісерыйнай карціны ўдалося атрымаць толькі пасля шматразовых запытаў у Маскве. Дарэчы, яе рэжысёр Віталь Чацверыкоў у свой час быў вельмі засмучаны няўдачай сваёй камедыі "Саша-Сашачка", таму новы фільм стаў для яго маг-

такі фільм выклікаў негатыўную рэакцыю ў кіраўніцтва ў Мінску. Што да Масквы, то таленавітая стужка была там ацэнена годна і адпраўлена на фестываль у заходнегерманскі Аберхаўзен, дзе атрымала Першы прыз, дыплом за які, праўда, да Мінска не дайшоў: застаўся ў чыноўнікаў у сталіцы СССР.

З іншымі стужкамі адбывалася наадварот — як, напрыклад з серыялам "Дзяржаўная мяжа", які адразу вырашылі рабіць з дзесяці серый. Дарэчы, калі аўтары сцэнарыя Аляксей Нагорны і Гелій Рабаў прынеслі сцэнарыі першай часткі, то я ўбачыла, што, насамрэч, яе можна разбіць на дзве настолькі ў ёй шмат матэрыялу. У выніку свет адначасова пабачылі дзве часткі "Дзяржаўнай мяжы": "Мы наш, мы новы" і "Мірнае лета дваццаць першага года". Апошняю назву я прыдумала ўжо самастойна.

"Пакуль не здымеш — не выпушчу!"

— Стасункі з рэжысёрамі і адносіны творцаў адно да аднаго — асобная тэма для апаведу. З усіх рэжысёраў у мяне склаліся найлепшыя стасункі з Валерыем Рубінчыкам. Я заўсёды лічыла, што самая лепшая драматургічная аснова — гэта класічная літаратура, таму рабіла ўсё магчымае, каб на студыі здымалася як мага больш класікі. Таму, калі мне трапіў у рукі сцэнарыі па апавя-

наогул прадракалі, што "Магіла льва" стане апошняй карцінай Валерыя Рубінчыка на "Беларусьфільме". Рэжысёру трэба было рэабілітаваць сябе ў вачах калег і кіраўніцтва, таму ён пагадзіўся на здымкі трэцяй, заключнай, часткі трылогіі па кнігах Анатоля Рыбакова. Аднак і "Апошняе лета дзяцінства" таксама не адразу далася рэжысёру, бо было задумана ім даволі складаным па форме. У выніку, калі селі за мантажны стол "збіраць" зняты матэрыял, аказалася, што стужка не атрымліваецца. Давялося выклікаць у Мінск з "Мосфільма" знакамітага мантажора Еву Ладыжанскую, якую так і называлі: "Багіня мантажу". Тая прыкладна за тыдзень, закрыўшыся ў мантажнай, "зляпіла" стужку з някепскага, але вельмі насычанага дэталямі матэрыялу.

Рэжысёрскі почырк Валерыя Рубінчыка заўсёды вызначаўся пэўным рамантызмам, адсутнасцю "забытаўленасці", што, з аднаго боку, перашкаджала яму, а з іншага — дазволіла следам за адноснымі няўдачамі зняць шэраг паспяхоўных работ, у тым ліку "Вянок санетаў" і "Дзікае паляванне караля Стаха".

Да слова, у большасці нашых рэжысёраў характар быў вельмі няпросты. Але... За талент я заўсёды была гатовая "прабачыць" ім усе "цяжкасці" іх складаных творчых характараў!..

Сапраўдныя прыгоды "Бураціна"

"Прыгоды Бураціна" Леаніда Нячаева сталі адной з "візіт-вак" нашай студыі, але мала хто ведае, якім чынам з'явіўся на свет гэты фільм...

(Заканчэнне будзе.)

Занатаваў Антон СІДАРЭНКА

Культура і інвестар: грані сацыяльнага ўзаемадзеяння

Як і паведамлялася ў апошнім нумары за 2011 год, "К" распачынае сёлета новы праект, скіраваны на асвятленне дзейнасці аддзелаў культуры ў звязцы з дзяржаўнымі прадпрыемствамі ды прыватным бізнесам — з тымі, хто з'яўляецца партнёрамі для сферы культуры. Пошук новых форм і спосабаў узаемадзеяння з патэнцыйнымі інвестарамі — адзін з генеральных кірункаў развіцця рэгіянальнай культуры. Менавіта нюансам гэтага развіцця і будучы прысвечаны аналітычныя публікацыі "К".

Намеснік старшыні Полацкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Пётр Пяткевіч не столькі пакрыўдзіўся, колькі прапанаваў "К" самае шчыльнае творчае супрацоўніцтва: "Пра Полацк газета шмат піша, а вось пра раён, на мой погляд, не дастаткова. А ў нас самабытных творчых праектаў — як каласоў на збожжавай ніве!" Не пагадзіцца з Пятром Мяфодзевічам было немагчыма. Сапраўды, Полацкі райвыканкам — дзезадольны штаб па "нараджэнні" крэатыўных ідэй. І мясцовы адзел культуры ніколі асабліва не вагаўся, якога сацыяльнага партнёра абраць для сумеснай і паспяховай рэалізацыі тых або іншых творчых праектаў. А іх, брэндавых і нешараговых, — больш за дзясатка. Кіраўнік раёна Мікалай Шаўчук, аналізуючы дзейнасць сацыяльна-культурных структур, на першы план штодзённых райвыканкамаўскіх захадаў вылучыў наладжванне менавіта сацыяльнага партнёрства з бізнесам — і дзяржаўным, і прыватным. А яго намеснік па сацыяльных пытаннях на практыцы ўдакладніў стратэгію гэтых захадаў: не мы павінны шукаць бізнес-партнёраў, а яны — нас. Так збоўшага і атрымліваецца. Вынікі названага ўзаемадзеяння, на мой погляд, — досыць важкія (пра іх — гаворка ніжэй), таму сфера культуры разглядаецца мясцовым кіраўніцтвам ледзь не як вытворчая і ў перспектыве — бюджэтаўтваральная. Таму і грошы з агульнай раённай "кішні" на развіццё рэгіянальнай культуры ідуць заўжды важкія (10 працэнтаў ад райбюджэту). Таму і зарабляе аддзел па 300 мільёнаў пазабюджэтных рублёў у год... Словам, для ўдасканалення галіны інвестараў у раёне (прынамсі, дзяржаўных) не бракуе. І гэта толькі пачатак сумеснай сацыяльна арыентаванай дзейнасці, ператварэння колісь нявыкарыстанага творчага рэзерву ў дзейны рэсурс паступовага развіцця.

Тэхналогія стасункаў:

грошы — важныя, але...

Эканоміка культуры... Словазлучэнне, на першы погляд, складаецца з паняццяў абсалютна несумяшчальных. Але толькі на першы погляд. Сённяшні час літаральна сцэнтаваў два словы ў адзіны прынцып рацыянальнай самадастатковасці. Па цвёрдым перакананні начальніка аддзела культуры Полацкага райвыканкама Віктара Палушкіна, рэгіянальная культура цяпер застаецца прывабнай для спажыўца толькі тады, калі носьбіты яе "гармонію алгебрай падмацоўць", інакш кажучы — здолеюць асэнсаваць каштоўнасць уласнага праекта праз яго каштарыс. Вось такая "калькуляцыйная" прэамбула...

Але па настойлівай просьбе Пятра Пяткевіча пра канкрэтныя сумы грошай, што пайшлі ці пойдучы на ажыццяўленне маштабных аддзелаўскіх задач, мы не гаварылі ўвогуле. І логіка такога тэматычнага абмежавання тут таксама цалкам зразумелая. "Мы не павінны паляхаць патэнцыйных інвестараў мільённымі сумамі іх будучых расходаў, — не стамляецца паўтараць намеснік старшыні райвыканкама па сацыяльных пытаннях. — Дый не расходы гэта ў выніку, а спрэс — набыткі... А тэхналогія зараджэння стасункаў павінна быць наступная: вось, паважаны партнёр, наш праект, давайце супрацоўнічаць".

Натуральна, на словах — усё проста. А на справе было і так. "Не, мне ваш праект па цяперашнім часе штосці не надта падыходзіць..." — пачынаў сумнявацца кіраўнік прадпрыемства. "Што ж, паспрабуем рэалізаваць яго самі", — адказвалі ў райвыканкаме і аддзеле культуры. І рэалізоўвалі пад воплескі адабрэння. Наступным разам за ажыццяўленне аналагічнага праекта з ахвоткай браўся і той, хто колісь не верыў у поспех.

"Карацей, такі давер трэба выхоўваць, — працягвае "ўсенавуч" Пётр Пяткевіч. — Калі няма ідэй, пра які фандрайзінг можа ісці гаворка? А ідэя павінна быць такой, каб у яе перспектыве сумняваўся хіба толькі закаранелы скептык. Мы — моцныя ідэямі, мы — перамагаем".

Так, давер трэба выхоўваць уласным аўтарытэтам, а крэатыву варта навучаць. І не бяды, што не ўсе на гэтае мастацтва годныя. Вада, урэшце, камень точыць, а крэатыў сацыяльнага партнёрства (прынамсі, спробу на яго) можна і патрэбна планавачы. Глядзіш, і ў самых зацятых гаспадарнікаў з'явіцца заяўка на сацыяльна-культурны праект, карысны ў плане піяру для гаспадаркі, а ў плане ўсеагульнага культурнага развіцця — і

Полаччына: рэцэптура ператварэння рэзерву ў рэсурс

ПРЫНЦЫП КЛУБА

У кантэксце тэмы

Конкурс ідэй

Як паведамлілі "К" у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, для развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства і праектнай дзейнасці ў сферы культуры, стварэння ўмоў для выяўлення і рэалізацыі арыгінальных творчых ідэй Савет Міністраў краіны прыняў пастанову № 1726 ад 23 снежня 2011 г., якой зацверджана Палажэнне аб парадку правядзення конкурсу на арганізацыю і правядзенне культурных мерапрыемстваў і парадку іх фінансавання.

Задачы конкурсу: павышэнне эфектыўнасці рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры, актывізацыя творчых ініцыятыў, стымуляванне суб'ектаў культурнай дзейнасці, павышэнне мастацкага і арганізацыйнага ўзроўню падрыхтоўкі і правядзення культурных мерапрыемстваў.

У адпаведнасці з дадзенай пастановай, органы дзяржаўнага кіравання маюць права абвясціць конкурс і выбраць суб'екты культурнай дзейнасці для ажыццяўлення арганізацыі і правядзення культурнага мерапрыемства. Права на рэалізацыю праекта могуць атрымаць юрыдычныя асобы Рэспублікі Беларусь незалежна ад формы ўласнасці і індывідуальныя прадпрыемальнікі, якія зарэгістраваны ў Рэспубліцы Беларусь.

дзяржаўнага раёна. Таму і не дзіва, што на райвыканкамаўскіх нарадах рэй вядзе не толькі кіраўнік Полаччыны з пытаннямі вытворчымі, але і яго намеснік па "сацыялцы" з пытаннямі што ні ёсць творчымі, крэатыўнымі. Апошнім часам, па ягоных словах, ідэі (і даволі някепскія!) пачалі з'яўляцца і ў выніку "мазгавых штурмаў". А такія нарады сталі называць Клубам партнёрства. У складзе яго цяпер, па словах намесніка старшыні райвыканкама па сацыяльных пытаннях, — каля трох дзясяткаў кіраўнікоў-гаспадарнікаў, гатовых на самае разнастайнае творчае супрацоўніцтва з аддзелам культуры. З'яўляецца ідэя — на райвыканкамаўскім узроўні складаецца план агульнай дзейнасці, кожны з адказных гаспадарнікаў — зацікаўленых фігурантаў праекта — атрымлівае сваё даручэнне. Аддзел культуры — каардынатар. Пагадзіцца, схема партнёрства — нескладаная.

Ад праекта да праекта: кастынг спонсараў

А зараз — канкрэтыка брэндавых творчых праектаў Полаччыны. Паўтаруся, гаворка — не пра наладжванне народных і абрадавых

мерапрыемстваў ды святаў вёсак, якія пад час усераённага пошуку крэатыву займелі на Полаччыне статус "шараговых" (не значыць, што сумных і будзённых). Гаворка — пра брэндавыя маштабныя акцыі, разлічаныя, прама скажам, не на абы-які розгалас у вобласці і рэспубліцы, пра акцыі, ад рэалізацыі якіх проста немагчыма адмовіцца.

Дык вось, першая з іх — Грыбны чэмпіянат у Дрэтуні. Па словах Пятра Пяткевіча і Віктара Палушкіна ідэя "знізу" нарадзілася. Жыхары вёскі наракаць пачалі: вось, маўляў, мясціны ў нас — маляўнічыя, лясныя, грыбоў — мора, а вась з сельскай інфраструктурай не ўсё як мае быць. Сказана — зроблена. У тамтэйшым лесе напрыканцы лета збіраюцца тысячы грыбнікоў, у чэмпіянаце прымаюць удзел да сотні каманд. А ў вёсцы ўжо, бадай, статус рэспубліканскай грыбной сталіцы. "Мама" ж знанага чэмпіяната — дырэктар мясцовага лягаса Валянціна Пятрова. Грошы ж складнік чэмпіянату такі: з райбюджэту на сувеніры (іх вырабіла адна з прыватных фірм) і рэкламныя баджыкі пайшоў толькі мільён рублёў. Усё астатняе — спонсарскія ўкладанні...

Варта толькі распачаць — і ідэя займе доўгатэрміновы жанравы працяг. Я тут — пра тое, што сацыяльным партнёрам для аддзела культуры ў наладжванні ягадна-чарнічнага турніру сталі старшыня Завозерскага сельскага савета Наталля Архаравы і Гомельскага — Мікалай Бабіч.

Далей — болей. СВК "Кушлікі", дзе дырэктарам — Фёдар Заводскі, здзівіла наваколле мерапрыемствам "Бульбяное царства". Ідэя, пагадзіцца, на паверхні ляжыць: бяры — не хачу. На Полаччыне — захацелі. Лішне казаць, што аддзел культуры адказваў за "мастацкае гучанне" фэсту, а райвыканкам скаардынаваў дзеянні гандлю, іншых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, якія апрача кірмашу наладзілі сапраўднае шоу лепшай бульбіне раёна. Мо хто прыдумае лепшую рэкламу сельгаспрадукцыі?

Дырэктар Полацкага малочнага камбіната Уладзімір Яцкевіч з заключэннем пагаднення на сацыяльнае партнёрства не вагаўся. У выніку атрымалася свята "Малочнае раздолле".

Спахаліліся і гаспадары аграбудаўніцтва (іх сёння ў раёне — 24, а ў перспектыве будзе 55), якія прапанаваў раённы фэст "Полацкія лазні", што

А на Полаччыне час ужо кастынг для спонсараў-інвестараў наладжваць. Усё зразумела: да лепшых ідэй павінны спрычыняцца лепшыя.

Лясун як рухавік піяру

Пра дырэктара Полацкага камбіната хлебапрадуктаў Васіля Хамёнка — гаворка асобная. З той прастай прычыны, што Васіль Кузьміч — сам па сабе зацятый крэатыўшчык і піяршчык сваёй вытворчасці. "Работу любога прадпрыемства неабходна наладжваць з дзіцячага садка, школы і клуба, — упэўнены ён. — Словам, кіраўнік павінен ведаць, як адпачываюць яго падначаленыя, павінен сам "у хоры спаваць".

Ці шмат такіх кіраўнікоў-гаспадарнікаў на Полаччыне? Каля трыццаці. А што ж іншыя? На гэты конт разважае намеснік старшыні райвыканкама Пётр Пяткевіч: "Ці ж варта наракаць, што не ўсе з іх — крэатыўшчыкі, не ўсе такія, як Васіль Кузьміч? Мы зараз пра сацыяльнае агульнакарыснае партнёрства кажам, а яго трэба прапаноўваць, штодня пераконваць, што без піяру любое прадпрыемства не набярэ належныя вытворчыя абароты".

Партнёрскае трыя: намеснік старшыні Полацкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Пётр Пяткевіч (у цэнтры), начальнік мясцовага аддзела культуры Віктар Палушкін і дырэктар Полацкага камбіната хлебапрадуктаў Васіль Хамёнак.

і прайшоў з поспехам у аграбудаўніцтве "Ля Крэніцы". Таксама былі і адметныя сцэнарныя мерапрыемстваў з конкурсам парылшчыкаў, дзе рэй вёў Лазнік (натуральна, з мясцовага Дома культуры), і гандаль працаваў, і гасцей панаяхала процьма...

Сярод наступных акцый — конкурс "Полацкі стралок" (раённы цір-палігон дапамаглі "ажывіць" партнёрнікі і грамадская арганізацыя паляўнічых), маштабная гульня "Каманда будучыні нашай" (стаборніцтва маладых спецыялістаў з рэзерву кадраў Полацкага і Верхнядзвінскага раёнаў на лепшы крэатыўны праект)... І ўсе гэтыя акцыі пасля паспяховай "абкаткі" займелі права на пастаяннае жыццё.

Вы заўважылі і ацанілі, што ўсе з названых творчых праектаў рэалізоўваюцца не ў адным населеным пункце, а кожным разам — у новым? Устаноўка для раённых аддзелаў культуры — звыклая і даўняя: любая вёска абавязкова павінна мець сваё непаўторнае культурнае аблічча. Устаноўка не новая, але вось так маштабна і канкрэтна ўвасабляецца ў жыццё ці не ў адзіным Полацкім раёне. Хто не пагаджаецца — аспрэчце. Буду толькі рады.

У такой выснове дырэктар хлебакамбіната даўно пераканаўся на справе. У свой час прадукцыя прадпрыемства разыходзілася між пакупнікоў без належнай, так бы мовіць, дынамікі. Задумаліся: якасць мукі — выдатная, значыць, рэкламы не хапае. Запрасілі святароў, асвяцілі вытворчыя памяшканні, прадукцыю, а на пакетах з мукой пазначылі, што яна — асвятчаная. Спрацавала: тавар на складах не залежваецца.

Наступны піяр-ход — наданне новага жыцця камбінатаўскай турыстычнай базе, што месціцца ля возера Якаўцы. Менавіта метадам "мазгаваго штурму" вырашылі: тут будзе жытло Лесуна. Дырэктар камбіната зрабіў туды адпаведны рамонт. Начальнік аддзела культуры забяспечыў праграму тэатралізацыі. Да агульнай справы падключыліся іншыя раённыя структуры. Рэкламу лясной рэзідэнцыі з комплексам "казачных" паслуг размясцілі на райвыканкамаўскім сайце. Так ля Якаўцоў з'явіліся першыя турысты. А кола сям'ёў Клуба партнёрства значна пашырылася. І прычына гэтага цалкам зразумелая: не можа не змяніцца псіхалогія кіраўнікоў, якія на ўласныя вочы бачаць яскравыя прыклады таго, што культура

Семинар і варыянты

Днямі ў Інстытуце культуры Беларусі прайшоў рэспубліканскі семінар па тэме "Дзейнасць метадычных цэнтраў народнай творчасці па павышэнні якасці культурнага жыцця насельніцтва рэгіёна. Шляхі мадэрнізацыі і рэфармавання варыянтных і інтэраваных устаноў культуры".

Рэктар Інстытута культуры Беларусі Іван Крук распавёў аб прыярытэтных кірунках працы ўстановаў на 2012-ы. Адзін з іх — садзейнічанне выкананню "Дзяржаўнай праграмы ўстойлівага развіцця сельскіх тэрыторый на 2011 — 2015 гады". У адпаведнасці з ёй ствараюцца новыя інтэраваныя варыянтныя мадэлі і тыпы устаноў культуры: аўтаклубы, клубы-музеі, клубы-бібліятэкі, бібліюбусы, клубы культурных паслуг, цэнтры фальклору, дамы народнай творчасці...

Аднак далейшаму развіццю асобных устаноў, асабліва сельскіх, замінае недасканаласць нарматыўных дакументаў, што вызначаюць групу па апласце працы, тыпавыя штаты, рэгулююць паказчыкі дзейнасці, а таксама нявызначанасць статусных характарыстык новых утварэнняў, што ўплывае і на заробак, і на кадравое "насычэнне".

Пра гэта ішла гаворка на семінары. Пра інавацыйнае сацыякультурнае праектаванне распавёў дэкан факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці БДУКІМ Мікалай Каралёў. Механізмы рэфармавання і прафілізацыі ўстановаў культуры акрэсліла прафесар кафедры псіхалага-педагагічных дысцыплін Інстытута культуры Беларусі Алена Макарава... Адбылася і прэзентацыя вопыту работы новых мадэляў, тыпаў сельскіх устаноў. Выступілі загадчык Логвінавіцкай бібліятэкі-клуба Клецкага раёна Галіна Галубовіч, метадыст Акцябрскага РАМЦ Ларыса Казакова, дырэктар Мышкавіцкага ЦДК Кіраўскага раёна Клаўдзія Кіпрыянава.

Лілія ЖМАЧЫНСКАЯ, намеснік начальніка аддзела міжнароднай і сацыякультурнай дзейнасці Інстытута культуры Беларусі

"Верхні горад": канцэрт і перамога

Дэбют і "Citta..."

Днямі адбылося каляднае выступленне ў новай канцэртнай зале "Верхні горад", дзе былі задзейнічаны юныя таленты ДМШ № 17 Мінска.

Юныя пераможцы разам са сваімі настаўнікамі.

Таксама нядаўна чацвёрта навуцэнцаў гэтай сталічнай ДМШ — Настасся Маклінчы, Яна Багранцава, Сава і Барыс Стралкоўскія (педагог — Вераніка Сахарова) — вярнуліся з перамогай з XXIII Міжнароднага Еўрапейскага музычнага конкурсу выканаўцаў "Citta di Moncalieri". Юныя піяністы заваявалі званні лаўрэатаў і занялі ў сваёй намінацыі I і II месцы. Конкурс праходзіў у Турynie (Італія) у чатырох намінацыях, і ў ім спаборнічалі звыш 360 удзельнікаў з дзясятка краін Еўропы.

А ў канцэпцыі канцэрта былі прадстаўлены выступленні сольных выканаўцаў, калектываў школы, у ліку якіх — узорны аркестр народных інструментаў, хоры малодшых класаў, фальклорны ансамбль "Рада", вакальны ансамбль "Валожкі", ансамблі скрыпачоў і вялянчэлістаў, дамрыстаў, гітарыстаў, цымбалістаў, балалаечнікаў.

Асаблівай адухоўленасцю, пэтычнасцю і высокім майстэрствам вызначалася ігра стыпендыянта спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, лаўрэата міжнародных конкурсаў Яўгена Карнейчыка. Яркім нацыянальным каларытам вызначалася выступленне ансамбля народных інструментаў, а з'яўленне на сцэне калектыву дамрыстаў у каўбойскіх касцюмах стварала атмасферу "дзікага Захаду"...

Вольга ПАДДУБКА, музыказнаўца

Аршаншчына: перспектывы творчай моладзі

Прэмія для талентаў

4 студзеня ў Палацы культуры горада Барань, што на Віцебшчыне, адбылося ўрачыстае ўручэнне прэміі абласнога выканаўчага камітэта па падтрымцы таленавітай творчай моладзі.

Сярод узнагароджаных — навуцэнцы Аршанскай дзіцячай школы мастацтваў № 3 Дар'я Воранава, Вікторыя Ляхава і Святлана Партнова.

Дар'я Воранава займаецца маляваннем трэці год і пастаянна ўдзельнічае ў міжнародных і рэспубліканскіх конкурсах, з'яўляецца лаўрэатам XVI Міжнароднага біенале-выстаўкі дзіцячага малюнка (Канагава, Японія). А юныя піяністкі Вікторыя Ляхава і Святлана Партнова — пераможцы трох конкурсаў, што праходзілі ў Беларусі і ў Францыі ў намінацыі "Фартэп'яны ансамбль".

За кожнай з гэтых перамог, безумоўна, — прафесійнае майстэрства навуцэнцаў і іх настаўнікаў, а таксама вялікая воля да перамогі.

Наталля ЛАТЫШАВА, настаўніца Аршанскай ДШМ № 3

Ідзі пад "Каляднае дрэўца"

Лялькі для прынцэсы

Мінскі абласны цэнтр народнай творчасці паказаў выстаўку самаробных лялек.

Прадастаўленыя лялькі ўражвалі сваёй арыгінальнасцю. У экспазіцыі — вырабы з тэкстылю, пластыку, керамікі, воўны, фарфору і многіх іншых матэрыялаў. Некаторыя лялькі былі выкананы ў тэхніцы валення.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел не толькі дзеці і падлеткі, але і майстры са стажам. Вельмі ўразлівы работы Тамары Арапавай ("Лялька маленькай прынцэсы"), Марыі Крывавусавай ("Мой любімы поні"), Таццяны Паляковай ("Лілечка") і многія іншыя.

Асабліва цікава было ўбачыць лялькі, тэматычна звязаныя з Беларуссю: "Гаспадынікі" Алены Шостак і "Каляднае дрэўца" Вольгі Зарэцкай.

Млада ІГНАТОВІЧ, вучаніца 10 класа гімназіі № 50 г. Мінска

ра — частка дзяржаўнай ідэалогіі, і толькі сацыяльна арыентаваны бізнес мае канкрэтную перспектыву...

Карацей кажучы, тры крэатыўшычы раёна — намеснік старшыні райвыканкама, начальнік аддзела культуры і дырэктар хлебакамбіната — адразу знайшлі паразуменне, і толькі на гэтай глебе "выбудаваць" для Полаччыны чарговы маштабны культурны праект.

Чым не алгарытм паспяховасці і творчасці, і вытворчасці? Не ўзяць яго на ўзбраенне — значыць таптацца на месцы і енчыць на хранічны недахоп грошай. Памятаеце, як у Булгакава: "Самі прапануюць і самі ўсё дадуць!". Трэба толькі зацікавіць.

Навошта РДК сеткавы маркетынг?

Наталля Дзёміна, дырэктар Полацкага РДК, абвешчана лепшым клубным работнікам Віцебскай вобласці. У тым ліку і з той прычыны, што з зайздроснай дакладнасцю ведае адказ на пытанне, вынесенае ў падзагаловак. Кіраўнік установы супрацоўнічае прыкладна з трыма дзясяткамі гарадскіх арганізацый. Ёна супрацоўнічае яна называе рэкламнай падтрымкай. Клубныя работнікі раздаюць па горадзе флаеры з праграмамі мерапрыемстваў, пры-

ту мясцовага фермера Уладзіміра Клопава, зацятага садоўніка. А святы Юр'я з абрадавым выганам жывёлы на пашу адбываецца ў СВК "Блізніца", што здавён славіцца жывёлагадоўляй.

Па словах дырэктара РДК Іанны Бурнасенка, шмат напрацовак і перспектывных задумаў і ў бібліятэкараў раёна. У 33 установах збіраюцца матэрыялы для кнігі "Полаччына ў легендах і паданнях". У шэрагу бібліятэк адраджаецца мясцовы вясельны абрад. І кожны работнік культуры аб'явіў пра пры гэтым на вельмі дзейную сельсаветаўскую падтрымку.

Калі крэатыўцы сельсаветы

Перада мною — план правядзення справаздачнага дня старшыняў сельскіх выканкамаў за студзень 2011 года. Здавалася б, больш чым афіцыйная папера, якая да творчасці ніякага дачынення не мае. Але... Дзясяткі пункт парадку дня прадугледжвае выступленне начальніка аддзела культуры Віктара Палушкіна "Крэатыўныя праекты культурна-масавай работы з насельніцтвам на 2011 год па кожным сельскім савеце". А сельсаветаў у раёне — сямнаццаць. І кожны трымае справаздачу, у тым ліку

раённы статус. Прынцып Клуба партнёрства такі: прыслухаліся, падхапілі, падтрымалі".

"Нефарматная сталіца" — у Багатырскім

Чарговы прыклад сацыяльнага партнёрства аддзела культуры з дзяржаўнымі прадпрыемствамі і мясцовымі ўладнымі структурамі знайшоўся ў вёсцы Багатырская. А дакладней — у мясцовым СДК: менавіта тут прыслухаліся, падхапілі і падтрымалі. І гаворка — не толькі пра тутэйшую рэзідэнцыю Дзёда Мароза. Кіраўнік установы Інга Карабан ладзіць лепшыя ў раёне карпаратыўныя вечары. Дапамагаюць ёй у гэтым дырэктар Полацкага аграсэрвісу Уладзіслаў Высоцкі і старшыня мясцовага сельвыканкама Мікалай Гаціх. Самыя шчыльныя кантакты — і з зампалітам вайскавай часці Аляксеем Куліком.

— Хапае ў нас і іншых брэндавых праектаў, — дадае Мікалай Гаціх. — Рэалізацыя іх працуе на аўтарытэт і СДК, і мясцовай улады...

Сярод брэндаў — фэст "нефарматнага" мастацтва, што быў зладжаны на мясцовым стадыёне пад час Дня моладзі. Тут сабраліся ролеры, скейтэры, готы, байкеры... На канцэрт прыехалі рок-гурты з Віцебска, Гродна, Полацка і Наваполацка. А

ПАРТНЁРСТВА

Яшчэ адзін прыклад творчага партнёрства: старшыня Багатырскага сельсавета Мікалай Гаціх і дырэктар Багатырскага СДК Інга Карабан.

свечаных таму або іншаму прадпрыемству Полацка. У выніку падобнага сеткавага маркетынгу РДК зарабіў сёлета 120 мільёнаў рублёў — гэта трэцяя частка ўсіх пазабюджэтных грошай раённай культуры.

Ці патрэбны ўстанове апякунскі савет? Па сутнасці, ён ужо існуе. Як пераканана Наталля Дзёміна, пошук рэсурсаў будзеца на асабістых кантактах, што даўно перараслі ў так званы статусныя адносіны. На чым яны трымаюцца? На ўзаемным даверы, на ўзаемнай павазе. Доказам таму — стос святочных паштовак, што дырэктар РДК атрымлівае ад кіраўнікоў гарадскіх прадпрыемстваў і арганізацый да любога свята.

Маркетынгам у раёне займаюцца ўсе культработнікі. Высветленне запытаў спахвіўцоў культуры, па перакананні дырэктара раймета-цэнтра Жанны Чарняўскай, — гарантыя поспеху любой установы. У планах на 2012 год — адраджэнне мясцовых традыцыйных абрадаў. Пройдуць майстар-класы па выпечцы хлеба, па вырабе сыроў. І тут не абышлося без самага дзейснага сацыяльнага партнёрства. Да прыкладу, Яблычны Спас у вёсцы Баравое цяпер нельга ўявіць без клопа-

вайскоўцы зладзілі свае паказальныя выступленні. Лішне казаць, што і на гэтым, абсалютна нешараговым для раёна, мерапрыемстве прысутнічала мора наведвальнікаў. Фэст (ініцыятыва яго правядзення належыць Інге Карабан), неаспрэчна, стане традыцыйным з той самай прычыны, што безумоўна і ўсебаковая падтрымка яму гарантавана. Нездарма кіраўнік Аграсэрвісу Уладзіслаў Высоцкі на "Багатырскім кірмашы" (чарговы брэнд мясцовай культуры) атрымаў званне "Чалавек справы".

А дэвіз такі: "Нас не дагоняць!"

Чалавек справы — той, хто можа адказваць за свае словы. Дакладней — пацвярджаць іх канкрэтнымі ўчынкамі. Намеснік старшыні Полацкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Пётр Пяткевіч — з гэтай жа кагорты ўпэўненых і ў сваіх сілах, і ў магчымасцях падначаленых. Нехта з чытачоў мо і аспрэчыць такую ўпэўненасць. Маўляў, гэта ж трэба для аддзела культуры абвясціць на 2012-ы такі катэгарычны дэвіз: "Нас не дагоняць!"...

Усім чытачам-скептыкам абяцаю ад імя рэдакцыі: хто хача б зраўняецца з Полацкім раёнам у колькасці і якасці культурных праектаў, народжаных у выніку сацыяльнага партнёрства, таго мы сваімі публікацыямі ніяк не абмінём. А пакуль... Пакуль у большасці раёнаў краіны ладзяцца, мякка кажучы, аднастайныя мерапрыемствы пад сумным дэвізам "А ў нас усё — як і ва ўсіх". Галоўнай жа прычынай адсутнасці самабытных акцый называецца менавіта недахоп грошай, пра якія на Полаччыне нават згадваць не прынята. Яны з'яўляюцца натуральным чынам, але толькі ў абмен на самыя крэатыўныя ідэі. Так што і ў іншых рэгіёнах Беларусі работнікам культуры (каб аўтарытэт не страціць!) без неадкладных "мазгавых штурмаў" проста не абысціся.

Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Полацкі раён — Мінск Фота аўтара

Адзін з першых айчын-ных выставачных праектаў, прысвечаных ваенным падзеям дзвюхсотгадовай даўніны, распачаўся ў Нацыянальным гістарычным музеі. У некалькіх залах дэтальна адлюстраваны драматычныя старонкі вайны 1812-га ў гісторыі Мінска. Пры гэтым, як адзначыў дырэктар установы Сяргей Вечар, многія з прадстаўленых у экспазіцыі прадметаў дэманструюцца ўпершыню.

Вальціжоры з Пляца Напалеона

Атмасфера Мінска ў 1812-м у музеі

Варта адзначыць, што ўдзельнікамі выставачнага праекта з'яўляюцца таксама Віцебскі і Магілёўскі абласныя краязнаўчыя музеі, Кобрынскі ваенна-гістарычны музей імя Суворова, а таксама Нацыянальны гістарычны архіў і Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

Як аказалася, вайна 1812 г., нягледзячы на яе машаб і значнасць для нашай краіны, на жаль, да канца так і не асэнсавана шырока грамадскасцю. Больш за тое: многія нашы сучасныя працягваюць звязваць гэтую вайну выключна з Расіяй і Францыяй. У той жа час, па словах дырэктара Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, старшыні апякунскага савета Нацыянальнага гістарычнага музея Вячаслава Даніловіча, падзеі 1812-га непасрэдна звязаны з айчыннай мінуўшчынай.

На думку беларускіх гісторыкаў, літаральна з першых дзён вайны паміж военачальнікамі рускай і французскай арміяў — П.І. Баграціёнам і маршалам Л.Н. Даву — разгарнулася нежартоўнае змаганне за Мінск. А як інакш? Праз горад праходзіў адзін з самых кароткіх шляхоў, па якім Баграціён збіраўся выйсці на злучэнне з 1-й Заходняй арміяй Барклая дэ Толі. Каб не дапусціць гэтага, Напалеон накіраваў з Вільні зборны корпус пад камандаваннем свайго лепшага маршала, авангард якога ўжо 8 ліпеня (па новым стылі) без бою ўзяў Мінск.

Як аказалася, у горадзе не чакалі настолькі хуткага наступлення. У выніку значныя запасы мукі, аўса, пароху, рыштунку, а таксама вялікая колькасць шпітальнай маёмасці трапілі ў рукі французам. Але быў і свой пазітыў. Напрыклад, пад час знаходжання Даву ў Мінску гараджане сталі сведкамі даволі незвычайнага ваеннага парадку. У ходзе агляду войскаў маршал, раз'юшаны тым, што ў шэрагах 33-га лёгкага пяхотнага палка было больш

за ўсё адстаўшых, у якасці пакарання загадаў палку прадефіліраваць пад музыку ваеннага аркестра па плошчы Верхняга рынка, трымаючы ружжы прыкладамі ўгару, што ў французскай арміі лічылася вялікай ганьбай. Цікава, што за некалькі гадзін да гэтага па загадзе таго ж маршала былі расстраляны трынаццаць французскіх кірасіраў, зложаных пры спробе разрабаваць суконную лаўку...

Усяго ж, па звестках паручніка Ф.Гаеўскага, у Мінску Даву пакараў дзве тысячы марадзёраў. Паводле самых сціплых падлікаў, у перыяд з ліпеня па лістапад 1812-га праз Мінск прайшло больш за 80 тысяч салдат французскай "Вялікай арміі".

Як ні дзіўна, але, па сведчанні архіўных дакументаў, у першыя месяцы вайны гарадское жыццё праходзіла ў настроі эйфарыі. У прыватнасці, 15 жніўня ў Мінску ўрачыста адзначалі дзень нараджэння Напалеона. З гэтай нагоды плошчу Верхняга рынка было вырашана перайменаваць у Пляц Напалеона. У гарадскім садзе былі арганізаваны спаборніцтвы па бегу, а пяхота і кавалерыя далі паказальнае выступленне па дакладнасці ў стральбе. Тут жа, у раёне гарадскога сада, быў запушчаны паветраны шар, упрыгожаны віншавальнымі плакатамі. Культурная жа ўрачыстасць стала атэральнай пастапенкай па п'есе Яна Ходзькі "Вызваленне Літвы, або Пераход праз Нёман".

І тым не менш, для Мінска наступствы вайны 1812 года мелі катастрофічны характар. У выніку ваенных дзеянняў, рэкруцкіх набораў, голаду і хвароб насельніцтва Мінска з 11 тысяч чалавек у 1811-м усяго праз некалькі месяцаў скарацілася больш чым у тры разы!..

Як жа ілюструюцца ўсе гэтыя факты ў Нацыянальным гістарычным музеі? Так, у адным з раздзелаў выстаўкі — у так званай уводнай час-

тцы — адлюстравана жыццё Мінска XVIII — пачатку XIX ст. Атмасферу горада ствараюць рэпрадукцыі з акварэлей тагачасных мастакоў, даўнія планы горада, а таксама партрэты мінскіх губернатараў. Акрамя таго, у рамках адной з цэнтральных частак экспазіцыі прадстаўлена падрабязная інфармацыя пра расійскую армію. У прыватнасці, дэманструюцца арыгіналы архіўных дакументаў, што сведчаць пра падрыхтоўку царскімі ўладамі да вайны з арміяй Напалеона, а таксама рэканструкцыі і аўтэнтычныя прадметы абмундзіравання, галаўныя ўборы, разнастайныя ўзоры тагачаснай зброі.

Варта звярнуць увагу і на адзін з унікальных экспанатаў выстаўкі — сурдут Аляксандра I з зялёнага сукна з шаўковай падкладкай. Гэтую вопратку будучы цар насяў пад час службы ў Екацерынаслаўскім грэнадзёрскім палку. Акрамя гэтага, вялікую гістарычную каштоўнасць маюць прадстаўленыя гетры брата цара — Канстанціна Паўлавіча.

Не менш цікава пазнаёміцца і з тым, што адбывалася ў Мінску пад час захопу горада французамі. Да прыкладу, у раздзеле "Пляц Напалеона" экспануюцца партрэты членаў камісіі Часовага ўрада Вялікага Княства Літоўскага, копіі выддзеных ёй загадаў, а таксама некаторыя нумары "Мінскай часовай газеты". Асобная ўвага стваральнікам выстаўкі наддана ўзброеным сілам, што былі створаны Напалеонам на тэрыторыі нашага краю. У прыватнасці, цэнтральны раздзел выстаўкі займае рэканструкцыя вальціжора 22-га пяхотнага палка войск ВКЛ.

На думку Вячаслава Даніловіча, прадстаўленыя прадметы змогуць зацікавіць не толькі аматараў нашай гісторыі, але і прафесійных даследчыкаў. Не выпадкова, бадай, асноўнай задачай выставачнага праекта стала адлюстраванне аб'ектыўнай — гістарычна дакладнай і рознабаковай — карціны драматычных падзей праз прызму паўсядзённасці на прыкладзе Мінска.

Акрамя таго, варта адзначыць, што напярэдадні быў створаны Рэспубліканскі камітэт, прысвечаны ўшанаванню падзей вайны 1812 года. Запланавана правядзенне шэрагу разнастайных мерапрыемстваў у межах усёй краіны. А іх годным падсумаваннем стане буйная міжнародная навуковая канферэнцыя на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Да таго ж, мяркуецца, што сёлета выстаўка, пасля завяршэння працы ў Мінску, будзе экспанавана ў рэгіянальных музеяў.

На здымках: фрагменты выстаўкі ў Нацыянальным гістарычным.

Калейдаскоп паштовак

Віртуальная калекцыя — пра святы

Гісторыі святкавання Новага года і Каляд прысвечаны разнастайныя айчынныя музейныя праекты. Адзін з іх — віртуальны: дэбютная выстаўка Цэнтра Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь прысвечана паштоўкам.

Ідэяй стварэння экспазіцыі і асноўнай работай па ажыццяўленні задумы кірвала супрацоўніца Цэнтра Людміла Скакун. А яго кіраўнік Вольга Мірончык кажа, што на сёння апрацава-

Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, з Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея, а таксама Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, дзе, да прыкладу, сабрана адмысловая іх калекцыя.

Вольга Мірончык спадзяецца, што ў 2012-м віртуальны праект істотна пашырыцца. Са-

ма ж выстаўка нават пасля святаў не пойдзе ў архіў, а займее сталую "прапіску" на сайце. Што да тэм будучых экспазіцый, то, як паведаміла наша суразмоўца, іх будучы "падказваць" самі музейныя прадметы. У прыватнасці, пасля кансультацыі з музеямі супрацоўнікі Цэнтра Дзяржаўнага каталога мяркуюць зладзіць віртуальную выстаўку галаўных убораў. Акрамя таго, пры стварэнні падобных праектаў будзе выкарыстоўвацца календар памятных дат.

Пакуль выстаўка прадстаўлена ўсяго 12 паштоўкамі з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея,

ААНайскі фотафакт

Суветнае прызнанне атрымала чарговае даследаванне айчыннага гісторыкаў. Гэтым разам на сайце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый змешчана інфармацыя пра раскопкі старажытнага горада Казіміра, што існаваў у XVII стагоддзі на тэрыторыі нашай краіны. Пры гэтым падкрэсліваецца вялікая роля валанцёраў, якія пад час археалагічных даследаванняў працуюць побач з прафесіяналамі.

У валанцёрскай справе вылучаецца Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт. Неаднаразова работы студэнтаў-тэхналагаў атрымлівалі найвышэйшы ўзнагароды на рэспубліканскіх конкурсах, прысвечаных гісторыі нашага роднага краю. А таму няма нічога дзіўнага ў тым, што і археалагічная экспедыцыя БДТУ — не толькі адна з найбуйнейшых на Беларусі: яна яшчэ і добра вядомая далёка за межамі нашай краіны. Гэтую экспедыцыю ўжо шмат гадоў узначальвае "першаадкрывальнік" невядомага горада Казіміра, доктар гістарычных навук, прафесар Сяргей Рассадзін. І менавіта здымкі яго студэнтаў у час раскопак цяпер можна ўбачыць на сайце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Некаторыя з вучняў Рассадзіна, колішнія удзельнікі даследаванняў Казіміра, і самі сталі вядомымі спецыялістамі. Гэта, да прыкладу, Аляксей Казыкоў — цяпер ужо кандыдат гістарычных навук і выкладчык БДТУ. Паказальны прыклад і студэнта-трэцякурсніка Уладзіміра Рамановіча, які сёлета выпадкова даведаўся, што ў яго родныя мясціны прыехала экспедыцыя Рассадзіна: шукаць месца знамяцітага Лаўрышаўскага манастыра. Што цікава, пачуўшы гэтую інфармацыю, ён, доўга не думаючы, выправіўся на дапамогу.

На здымку з сайта ААН: удзельнікі раскопак Казіміра.

Артур Бартэльс.

Так ужо часта бывае: біяграфіі і жыццёвыя шляхі-дарогі адных знакамітых асоб (я маю на ўвазе мастакоў) мы ведаем дасканала, іншых жа — зусім мала, бо на іх шляхах — спрэс "белыя плямы". І цяжка сказаць, хто ў гэтым вінаваты: сучаснікі той асобы, якія не зрабілі ласку пакінуць пра яе ўспаміны ці ажыццявіць нейкія даследаванні творчасці мастака, а можа, і сама гэтая асоба не хацела быць на вачах ва ўсіх — з-за празмернай сціпласці характару... Усе гэтыя ды іншыя акалічнасці, разам узятыя, на вялікі жаль, і адыгралі сваю негатыўную ролю: пра жыццё такіх дзеячаў айчыннай культуры мы сёння ведаем вельмі мала. Прытым, што жылі і працавалі яны не ў якія-небудзь старадаўнія часы, пакрытыя пацінай, а 150 — 200 гадоў таму.

Да такіх вась асоб адносіцца і наш сённяшні герой — таленавіты рысавальчык, унікальны карыкатурыст, пэат-песеннік і падарожнік Артур Бартэльс. Канешне, мала хто ў Беларусі чуў гэтыя не вельмі звыклія для нас імя і прозвішча. Праўда, павінен сказаць, што восенню мінулага года ў гэтых адносінах "лёд крануўся": менавіта на базе аддзела культуры Лагойскага райвыканкама, на беразе ракі Гайна, цягам цэлага тыдня працаваў Першы Рэспубліканскі пленэр, прысвечаны Артуру Бартэльсу, ураджэнцу гэтага цудоўнага краю. У пленэры прынялі ўдзел дзесяць прафесійных творцаў пад кіраўніцтвам члена Беларускага саюза мастакоў, прафесара Уладзіміра Рынкевіча. Пасля пленэру кожны з удзельнікаў акцыі падарыў Лагойскаму гісторыка-краязнаўчаму музею па намаляваным тут эцюдзе.

Дарэчы, Рынкевіч першым (разам з В.Рыхлавай) у 2003 годзе ў часопісе "Роднае слова" нешта распавёў пра славу тага сына нашай зямлі. Да сённяшняга дня гэта, калі не памыляюся, адзіная ў Беларусі публікацыя пра Бартэльса. Праўда, яшчэ ў 1960-м мастака-карыкатурыста добрым словам успомніла маскоўская мастацтвазнаўца Марына Арлова ў сваёй кнізе нарысаў "Искусство Советской Белоруссии". Вось, мабыць, і ўсё, што мы маем на беларускай і рускай мовах пра Артура Бартэльса. Дзякаваць бо-

братамі Тышкевічамі — Канстанцінам і Яўстафіем. І гэтае знаёмства, якое хутка перарасло ў моцнае сяброўства, адыграла вельмі важную ролю ў творчай біяграфіі мастака.

Наогул, жыццё Бартэльса можна ўмоўна падзяліць на дзве часткі: да 1863 года — і пасля, калі ён, прыняўшы ўдзел у паўстанні як галоўны ваенны ўпаўнаважаны Біржайскага павета, апынуўся разам з жонкай Казімірай Ваньковіч (далёкай сваячкай Валенція Ваньковіча) за межамі роднай Беларусі. І больш на радзіму не вяртаўся.

Як горкую духоўную памяць пра разбураную яшчэ ў верасні 1831 года, але не зламаную пад націскам царскіх

зборніка эстампаў "Віленскі альбом" Ян Казімір Вільчынскі, пісьменнік і публіцыст Антон Залескі. Той жа Чэслаў Янкоўскі ў адной са сваіх кніг пакінуў "эскіз" вонкавага аблічча "польскага Беранжэ": "прыгожая выправа"; "злёгка атлусцены пасівелы грэбень барады"; "выбітны нос"; "заўсёды ўсміхаецца"; "раз за разам курыць цыгары"; "рухаецца крыху вяла".

Сучаснікі ўгадваюць, як Бартэльс віртуозна граў на піяніна, спяваў, напалову дэкламуючы з непараўнальным гумарам і выдатна падкрэсліваючы свае спеы смешнай мімікай і жэстыкуляцыяй. Мог колькі гадзін без перапынку, вяцэлы і жыццядасны, сядзець за піяніна ці раялем. А ў першым радзе канцэртнай залы заўсёды сядзела яго любімая жонка Казіміра. У Кракаве Артур жыў з ёю на вуліцы Кармеліка, 62. Там жа сябраваў з таленавітай піяністкай Марселянай Чартарыйскай, апошняй вучаніцай Шапэна, якая часта разам з Бартэльсам арганізоўвала дабрачынныя канцэрты і вечары. Сустрэкаўся з пэатам і драматургам Людвігам Уладзіславам Анчыцам і мастаком Станіславам Хлябоўскім, якія памерлі ў Кракаве трохі раней за Бартэльса. Сам ён у апошнія гады жыцця ў Кракаве рысавалі і маляваў зусім мала, аддаючы перавагу песеннай творчасці: увесь яго мастакоўскі талент рысавальчыка і карыкатурыста застаўся на радзіме, пра што я распавяду ніжэй...

Строга кажучы, Бартэльс напісаў у Кракаве большую частку сваіх гумарыстычных вершаў, якія заўсёды прымаліся пад гучны смех і апладысменты, а потым перадаваліся з вуснаў у вусны на вуліцах. Але, тым не менш, распешчаная буржуазная эліта лічыла яго ама-тарам-дылетантам, папракала ў тым,

А.Бартэльс. Карыкатуры з жыцця шляхты.

Доўгае падарожжа ад Лагойска і Радзівілімонтаў

гу, гэты мастак у 1996 г., у 25 радках, трапіў у 2-і том "Беларускай энцыклапедыі" (у 18 тамах). Вышэйзгаданае дае надзею, што хтосьці з беларускіх даследчыкаў усё ж зможа давесці да канца працу па стварэнні поўнай біяграфіі мастака, пэата і музыканта, з выкарыстаннем архіўных і пісьмовых дакументаў, якія знаходзяцца, у асноўным, у Польшчы.

Так здарылася, што ў Кракаве, дзе ў апошнія гады жыцця працаваў Бартэльс, пра нашага земляка ведаюць больш, чым у Беларусі. Але на гэты конт вымушаны зрабіць агаворку. Бартэльс у Польшчы набыў шырокую папулярнасць менавіта як пэат-песеннік, віртуозны музыкант-піяніст і выканаўца ўласных вершаваных твораў. Інакш кажучы, гэта быў, здаецца, ці не першы на славянскіх прасторах XIX ст. бард. А яшчэ ён праславіўся ў Польшчы як таленавіты камедыёграф, аўтар п'ес "Пан Юджын", "Пан Афанасій Шэл", "Нявінныя", "Брат сэрца", опуса "Тыдзень Палесса...". Некаторыя творы былі пастаўлены ў тэатрах Варшавы.

Але, што да твораў выяўленчага мастацтва, у тым ліку выдатных карыкатур і шматлікіх малюнкаў пяром, тушшу і акварэллю, дык усе гэтыя ўнікальныя работы Бартэльс напісаў менавіта на сваёй радзіме, на зямлі этнічнай Беларусі — Лагойшчыне, Віленшчыне і ў мястэчку Друскенікі тагачаснай Гродзенскай губерні. Многа чаго стварыў мастак і ў археалагічнай экспедыцыі на рачных суднах: ад вытокаў Віліі да яе ўпадзення ў Нёман (разам з графам Канстанцінам Тышкевічам) — гэта прыкладна 700 кіламетраў... Пра ўсё тое — ніжэй, а пакуль вернемся ў Польшчу...

Артур Бартэльс: некарыкатурны лёс карыкатурыста

Дзе нарадзіўся Артур Бартэльс — дакладна не вядома. Польскі біяграфічны слоўнік піша, што ён — родам з Вільні і на свет з'явіўся 13 кастрычніка 1818 года (а не 30 жніўня, як прынята лічыць у нас). І што паходзіў са шляхецкай сям'і землеўласніка-памешчыка. Хаця існуе версія, што нарадзіўся Бартэльс у радзівілаўскім фальварку Радзівілімонтаў — за 10 кіламетраў на поўдзень ад Клецка. З 60-х гадоў XX ст. гэтае месца, дзе калісьці квітнела летняя рэзідэнцыя Радзівілаў з зімовым садам унутры цудоўнага драўляна-каменнага палаца, збудаванага італьянскім архітэктарам-класіцыстам Карласам Скампані, называецца... Чырвоная Зорка (цяпер — Клецкі раён Мінскай вобласці). А на месцы напаяруйнаванага палаца — рэшткі сценаў і перакрыжжы...

Мо і сапраўды Бартэльс — менавіта з Радзівілімонтаў. Яшчэ пры яго жыцці, у 1875 годзе, Марыя Радзівілаў пачав з палацам заклала парк у дзесяць гектараў, які захаваўся. Сёння тут можна пабачыць валун з адпаведным надпісам на польскай мове. Я ж прытрымліваюся той версіі, што Бартэльс — з Лагойшчыны. Тым больш, Джуліян Кржыжаноўскі, знаёмы мастака, кажа, што Бартэльс быў незаконнанароджаным дзіцем аднаго з лагойскіх Радзівілаў...

Што было далей — невядома, але ў 1830-я гады Артур з'яўляецца ў дакументах як вучань варшаўскай гімназіі. Тут ён знаёміцца з Цыпрыянам Камілем Норвідам — будучым пэатам,

драматургам, жывапісцам, журналістам, сябрам А.Міцкевіча, Ф.Шапэна, Ю.Славацкага, І.Тургенева і А.Герцэна. З ім Бартэльс падтрымліваў сяброўскія стасункі і пасля заканчэння школы, і нават аднойчы заступіўся за яго, калі Станіслаў Патоцкі хацеў прыцягнуць Норвіда да суда за нейкія фінансавыя справы. Далей польскія крыніцы кажуць, што Бартэльс працягваў адукацыю ў Пецярбургу і Парыжы, але ніякіх падрабязнасцей на гэты конт я не знайшоў. Прынамсі, у спісе студэнтаў Імператарскай Акадэміі мастацтва гэтае імя нідзе не значыцца, а дзе ён і з кім "круціўся" ў Парыжы "з палітрай у руках" — таксама ніхто не ведае. Вось такая атрымліваецца карусель-задача з двума невядомымі. Але тое, што ён правёў некалькі гадоў за мяжой сваёй малой радзімы, — гэта дакладна.

Далей у біяграфіі Артура Бартэльса ўсё было больш-менш зразумела, хаця звесткі пра дадзены этап зольскага фрагментарныя. Ён вяртаецца ў Беларусь, купляе сабе маёнтка на Бярэзіне, дзе паспяхова вядзе вясковаму гаспадарку і актыўна займаецца палітыкай. Галоўным чынам, хадзіў ён на мядзведзю, якіх уласнаручна забіў каля пяцідзiesiąці. Нядрэны трафей, ці не так? Польская энцыклапедыя 1898 года вызначае, што жыў ён у гэты час "...часцей за ўсё у Гарадку, што пад Мінскам". Можа, такое мястэчка і існавала калісьці на Бярэзіне? Але, галоўнае, у гэты перыяд, на пачатку 1840-х, а можа, і раней, Бартэльс знаёміцца з

войскаў генерал-фельдмаршала Івана Паскевіча Варшаву Бартэльс у 1863-м напісаў перад сваімі ўцёкамі туды цудоўны верш, які праз 80 гадоў атрымаў другое нараджэнне. У час паўстання варшавян супраць фашыстаў верш Бартэльса "A tu jest Warszawa", дзякуючы музыцы Тадэвуша Сыгетыньскага, ператварыўся ў песню, што і сёння ўваходзіць у зборнікі лепшых песень пра польскую сталіцу.

Так, Бартэльс — у своеасаблівай эміграцыі — у Варшаве, хаця, па вялікім рахунку, і Каралеўства Польскае тады было расійскай правінцыяй, як і нашы беларускія землі. Там мастак пра жыў дванаццаць гадоў. Потым тры гады, да 1878-га, правёў у Рызе, дзе стаў адной з вядучых постацей у грамадскім жыцці мясцовай польскай калоніі і дзе моцна пасябраваў з маладым пэатам, крытыкам, журналістам і гісторыкам Чэславам Янкоўскім, ураджэнцам вёскі Паляны Ашмянскага павета. Дарэчы, цяпер там, у мясцовай вясковай бібліятэцы, працуе яго музейны куток. Янкоўскі пасля смерці Бартэльса планаваў напісаць дакладную і поўную манаграфію пра свайго таленавітага сябра, але штосьці не атрымалася, і намер так і не быў рэалізаваны. Янкоўскі надоўга перажыў мастака і пайшоў з жыцця ў 1929-м у Вільні ва ўзросце 71 года...

Пры жыцці Бартэльса пра яго было апублікавана толькі некалькі артыкулаў такіх асоб, як пісьменнік і тэатральны рэжысёр Марыян Гавалевіч, выдавец

што ён у сваёй музыцы часам выкарыстоўвае "цытаты" з чужых музычных твораў, хаця шырокая папулярнасць песень Бартэльса ў тыя часы не мела аналагаў сярод яго калег-сучаснікаў. Нездарма яго паважалі і цанілі такія выдатныя пісьменнікі, як Юзаф Ігнацы Крашэўскі і малады Балеслаў Прус. Праз тры гады пасля смерці Бартэльса яго песні і сатыры, якія часта насілі вострасацыяльны характар, былі ў 1888-м выпушчаны ў Кракаве асобным выданнем. А ў 2-й палове XX ст. яго творы ўваходзілі ў зборнікі пазіі і ў Варшаве, і нават у Лондане. Яго як пэата вельмі паважаў і Юліян Тувім.

Вялікі гістарычны жывапісец Ян Матэйка, які добра ведаў нашага земляка, увекавечыў яго вобраз у знакамітай шматфігурнай карціне 1882 года "Пруская даніна" ("Прысяга Прусіі на вернасць Польшчы"): пра тое, як вялікі магістр ордэна крыжа-носаў, валадар Прусіі, герцаг Альбрэхт Гагенцалерн прынёс васаальную прысягу польскаму каралю Сігізмунду Старому ў красавіку 1525-га на плошчы Кракаўскага рынку. Там арыстакратычны профіль Бартэльса можна пазнаць у правай частцы палатна — з характэрнай барадой і рукамі на чырвоным пакрывале стала. Так ужо здарылася, што абодва яны — Артур Бартэльс, што памёр 23 снежня 1885 года, напярэдадні Каляд, ад хваробы сэрца, і Ян Матэйка — аказаліся "суседзямі" на адных Ракавіцкіх могілках: Матэйка перажыў Бартэльса на восем гадоў...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62. Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ Вистаўка, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння Юрыя Карачуна.
■ "Мастацтва суверэнай Беларусі. Новыя паступленні ў музейныя калекцыі. 1991 — 2011".
■ "Вобраз Правасвятой Багародзіцы ў беларускім іканапісе XVII — XVIII стст.".
Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА". КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вистаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.".
■ Вистаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

- Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.".
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "3 крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі ваеннай славы".

"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."

Выстаўкі:
■ "Вайна 1812 года ў гісторыі Мінска".
■ "Сцежкі творчасці. Фрагменты" Я.Казюлі.
■ "Заплакалі струны жывыя".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Вистаўка "Дарога да Пушкіна" (з фондаў Дзяржаўнага мемарыяльнага гісторыка-літаратурнага і прыродна-ландшафтнага ўросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Выстаўкі:
■ Літаратурна-мастацкая выстаўка "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

М.К.Рэрыха і фотавыстаўка "Пакт Рэрыха".

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11. Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Індыя. Праз Гімалаі на даху аўтобуса".

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Час азёрніца".
■ "Класікі беларускага жывапісу XX ст.".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ Пакой крывых люстэркаў.
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.

- Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Вистаўка "...І громче труб на поле чести зовёт к Отчеству любовь!" да 200-годдзя Айчынай вайны 1812 г.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.
■ Вистаўка-продаж "Кірмаш мёду".

МАСТАЦКА ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.
■ Арт-праект выкладчыкаў кафедры народнага ДПМ БДУКІМ "III у I. Частка III": "Выстава 13" Д.Барсукова; "Сустрэча" К.Дзягілева-Бяляевай; "Дзень за днём" Н.Аждзер і Л.Дамнянковай.
■ Вистаўка работ студэнтаў кафедры народнага ДПМ БДУКІМ "Зімовыя мары".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
■ Вистаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Вистаўка Андрэя і Кацярыны Ляўковых (г. Рагачоў).
■ Вистаўка В.Андрэянава "Прастора душы".
■ 3 11 — выстаўка жывапісу Ю.Платонава.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ «КУЛЬТУРА» НА ЛЮТЫ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2012 г.

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752.

(8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Вистаўка Р.Махмудава "Лятаючыя кветкі".
■ Вистаўка С.Нурматава "Даспехі часоў Паўночнай вайны".
■ Вистаўка фатаграфій Сяргея Плыткевіча "Вандроўка па Беларусі".

ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1. Тэл.: (8-01770) 5 51 81.
Сектар "Выставачная зала".
■ Вистаўка "Зорка Віфлеема" (лялечныя тэатры Батлейкі, у якіх ажываюць падзеі, што адбыліся ў Віфлееме пад час Божлага Нараджэння; сцэны з гісторыі Міра і Нясвіжа).

музея-запаведніка А.С.Пушкіна "Міхайлаўскае").
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
■ Вистаўка, прымеркаваная да 120-годдзя з дня нараджэння Уладзіслава Луцэвіч, жонкі Янкі Купалы, "Зерне, кінутае ў ніву, усходзіць ды красе...".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея" (сумесна з Беларускай дзяржаўнай тэатралагічнай арганізацыяй).
■ "Планета творцаў і іх герояў" (жывапіс, графіка).

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Са свету па ёлцы" (выстаўка-конкурс).
■ "Партызанскі лагер" (партызанскія рукапісныя журналы і самаробная партызанская зброя).
■ "Русь — Гімалаі" (выстаўка карцін

■ "Вялікія муміі Егіпта".
■ "Бацькі і дзеці" (юбілейная выстаўка творчай дынастыі Сяргея і Святланы Катковых).
■ "Вароты ў дзяцінства".
■ "NEO VRATIMOE" (сучаснае азербайджанскае мастацтва).
■ "Цень Іерусаліма".
■ "3 табурэтам праз кантыненты".
Экспазіцыі:
■ "Кульгавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 8 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.
■ 10 — "Жызэль" А.Адана.
■ 13 — Вялікі Навагодні Баль у Вялікім тэатры.

ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

■ 8 — "Сільва" І.Кальмана.
■ 10 — "Аднойчы ў Чыкага" Дж.Стайна, Г.Мілера і інш.
■ 11 — "Даратэя" Ц.Хрэннікава.
■ 12 — "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага.
■ 13 — "Толькі раз бываюць у жыцці сустрэчы" (вечар старадаўняга раманса).
■ 14 — "Чароўная лампа Аладзіна" М.Самойлава.
■ 14 — "Мая жонка — ілгуня" В.Ільіна, В.Лукашова.

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
Навагодняя праграма
■ 8 — 14 "Навагоднія мары Слоніка".
Ёлчаная праграма "Слонік і Дзед Мароз".

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела фоталістаграфіі — Юрый ІВАНОВ
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 290-22-50 (прыёмная) (017) 286-07-97, (017) 334-57-23 Тэлефон/факс: (017) 334-57-35
Рэкламны адзел: тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл. (017) 290-22-50.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2011.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 8541
Падпісана ў свет 6.01.2011 у 12.30
Замова 30
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

